

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

6^E JAARGANG

WOENSDAG 7 SEPTEMBER 1921

No. 297

INHOUD

	Blz.
HET VRIJHANDELSCONGRES door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	757
Geen verzwakking, maar verbetering der Arbeidswet noodzakelijk door <i>C. P. Stork</i>	758
Weder-Opbouw van Oostenrijk door <i>Ir. C. van Dusseldorp</i>	760
Nederland en de Ontwerp-verdragen van Washington door <i>Mr. Dr. A. M. Joekes</i>	763
Londensche Correspondentie	765
AANTEKENINGEN:	
De Economische toestand van Nederlandsch-Indië in het afgelopen jaar	766
De Internationale Financiële en Economische toestand	768
BOEKAANKONDIGING:	
T. E. Gregory: Foreign Exchange, before, during and after the War, bespr. door <i>Mej. Mr. E. C. van Dorp</i>	769
INGEZONDEN STUKKEN:	
Dollar- en Pondenkoers door <i>Prof. Mr. Ant. van Gijn</i>	769
MAANDCIJFERS:	
Emissies in Augustus 1921	770
Handelsbeweging over de maand Juli 1921	771
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	772—779
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins*.
Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink*.
Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam*.
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijsse Plaatsweg 37*.
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut*.
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408*.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0.50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage*.

5 SEPTEMBER 1921.

In den toestand van de geldmarkt kwam ook deze week weder weinig verandering. In verband met de maandswisseling was de vraag naar geld wellicht nog grooter dan de vorige weken; aangezien er echter reeds sedert geruimen tijd geen of bijna geen geld voor particulier disconto beschikbaar is, kwam dit niet tot uitdrukking in de noteering. Ook nu weer werden af en toe kleine posten drie-maandspapier voor 4½ pCt. afgedaan en was er alléén voorbijgaand vraag voor 3 à 4 weks schatkistwissels tot beduidend lagere rente.

Callgeld was eveneens weder sterk gevraagd. Daarentegen was de prolongatierente weder laag. Aanvankelijk nog 3¼ pCt. noteerend, liep deze Dinsdag tot 2¼ pCt. terug en bleef verder op deze hoogte. Zolang de effectenmarkt niet uit haar lusteloosheid is los te maken, zal deze rente wel steeds abnormaal laag blijven.

De wisselmarkt was de afgelopen week zeer flauw. Alle wissels liepen meer of minder sterk terug. Voor Mark en Fransche francs bleef deze daling aanhouden. De andere wissels waren in de tweede helft der week prijshoudend of, zooals vooral dollars, eerder weder oplopend.

LONDEN, 3 SEPTEMBER 1921.

In het begin van de week was geld schaarsch, maar vanaf Woensdag was het zeer gemakkelijk te verkrijgen. Het uitbetalen van rente door den Staat, tot een bedrag van £ 23.000.000,—, droeg er onder meer toe bij de markt met geld te overstroomden, hetgeen een belangrijke daling der koersen ten gevolge had. Hernieuwing van daggeld was tot Woensdag 4 pCt., daarna daalde de koers tot 3½ pCt. en zelfs lager.

Nieuw geld begon eveneens met 3½—4 pCt. en sloot op 2½ pCt.

Zevendaags geld nog steeds 4 pCt.

De groote overvloed van geld en de schaarschte van wissels had ook invloed op de discontomarkt, waar het volgende betaald werd:

2-maandspapier	à	4½— ⁹ / ₁₀ pCt.
3- " " "		4½ pCt.
4- " " "		4¾— ⁷ / ₈ pCt.
6- " " "		4¾ pCt.

HET VRIJHANDELSCONGRES.

Over enkele dagen zal te Amsterdam het IIIe Internationale Congres voor den Vrijhandel een aanvang nemen, het congres, dat in September 1914 zou hebben plaats gevonden, indien de oorlog niet tussenbeide was gekomen.

Reeds ging in October van verleden jaar een conferentie vooraf, aan welke conferentie Nederlanders een werkzaam aandeel namen.¹⁾

Thans een Congres. Juichtonen over behaalde triomfen zullen op dit congres niet weerklinken. De tijden, dat de voorstanders van den vrijhandel hun beginsel binnenkort in de wereld meenden te zullen zien zegevieren en dat de vrijhandelsgedachte zich

¹⁾ Zie het nummer van 25 Augustus 1920, blz. 737 en 747, en voorts een verslag der conferentie in het nummer van 27 October 1920, blz. 929.

stevig verankerd mocht weten in het alom veldwinnend liberaal beginsel, zijn lang voorbij. Nieuwe protectionistische stroomingen kwamen reeds in de tachtiger jaren van de vorige eeuw naar voren en defensief werd sedert dien de positie van den vrijhandel. Lichtpunten bleven ook daarna niet ontbreken. Met name werd de groote strijd, in het begin dezer eeuw in Engeland gestreden, gewonnen op een wijs, die den voorstanders van het vrijheidsbeginsel gerechtvaardigde voldoening mocht geven.

Thans staat de wereld voor de ontzaglijke taak in den chaos, dien de oorlog ons gebracht heeft, een nieuwe orde in het leven te roepen.

De oorlog, zelf aan het beginsel van den vrijen handel in den meest volstrekten zin tegengesteld, heeft aan het streven naar nationale afsluiting nieuw voedsel gegeven. Het valutavraagstuk, de internationale verschillen in productiekosten, doen in de landen, wier ruilmiddel het minst geleden heeft, stemmen opgaan naar maatregelen van afweer, onder den eigenlijken naam van anti-dumpingmaatregelen en in enkele landen is aan die roepstem gehoor gegeven. Tot deze landen behoort Engeland, zij het, dat de aldaar tot stand gekomen regeling in haar definitieven vorm er veel minder gevaarlijk uitziet dan aanvankelijk te verwachten was.

Voldoende om te doen zien, dat de voorstanders van den vrijen handel staan voor een zware taak. Een taak van voorlichting in de eerste plaats.

Deze voorlichting is een moeilijke. Niet alleen heerscht er over het wezenlijk karakter van het valutavraagstuk ontzaglijk veel wanbegrip, maar bovendien heeft de voorstander van den vrijen handel het nadeel, dat hij tegenover het eenvoudige en schijnbaar sluitende betoog van de tegenpartij steeds een veel ingewikkelder redeneering moet stellen. Feiten, die zijn betoog ondersteunen zijn er genoeg — heeft niet Amerika, het land met de hoogste bescherming, op het oogenblik tegelijk de grootste werkloosheid —, maar het betoog eischt van den hoorder doordenken en begrip voor den samenhang der verschijnselen. Verliest deze voorlichting hierbij iets van het absolute en dogmatische, dat haar dikwijls is eigen geweest en toont zij een open oog te hebben voor de bijzondere omstandigheden van ieder oogenblik en ieder land — het kan aan de zaak van den vrijhandel slechts ten goede komen.

De agenda van het Congres toont, dat men de groote vragen van het oogenblik niet uit den weg gaat. Het eerste onderwerp waarbij het verband van vrijhandel met werkloosheid, met loonen, met productie en met koopkracht aan de orde komt, voert ons midden in het terrein, waar voorlichting het meest noodig is.

Het laatste onderwerp van de agenda is getiteld: Het ethisch element in den vrijhandel. Velen zullen dit onderwerp met buitengewoon genoegen op de agenda aantreffen. Vijf praeadvieszen zijn onder dit hoofd aangekondigd. Van harte mag worden gehoopt, dat op het Congres deze zijde van het vraagstuk volle belichting vinde.

B.

GEEN VERZWAKKING, MAAR VERBETERING DER ARBEIDSWET NOODZAKELIJK.

In het nummer van dit weekblad van 10 Aug. komt een artikel voor van den heer Schaper, waarover ik, zij het ook wat laat, wel iets in het midden wil brengen. Indien een gezaghebbend man, een der leidende figuren van zijn partij in het Parlement, als de heer Schaper, over de Arbeidswet zijn stem doet hooren, mag hij verwachten, dat daaraan aandacht wordt geschonken, als men het niet met hem eens is. Al ben ik met hem van oordeel, dat niet op verzwakking van de wet mag worden aangestuurd, onze meeningen verschillen, waar ik verbetering, waardoor de wet niet verzwakt, maar werkelijk uitvoerbaar en dus versterkt zal worden, dringend noodzakelijk acht.

Het is ook waarschijnlijk, dat de heer Schaper en

ik er een verschillende meening op nahouden over wat onder verbetering is te verstaan; aan den anderen kant zal een groot deel van de industrie in haar oordeel aan mijne zijde staan. Deze heeft aan de wet een „fair trial” gegeven, zonder dadelijk op groote wijzigingen aan te dringen, hoe moeilijk uitvoerbaar de voorschriften ook waren; nu de Minister, die deze ontwierp, zelf met wijzigingsvoorstellen komt, is het noodzakelijk, dat ook industrieelen hun stem doen hooren over de wijzigingen, die zij noodig achten.

Laat ik beginnen van mijn zijde de hoofdvraag te stellen: moet de 45-urige werkweek worden gehandhaafd? Sedert 27 Oct. 1920 is de nieuwe wet in werking; zij werd ingevoerd toen de dreigende malaise in de industrie langzamerhand scherper vormen aannam. Dientengevolge waren aan den eenen kant de omstandigheden voor de groote verkorting, die de wet voorschreef, gunstig, want tal van bedrijven hadden door werkgebrek behoefte aan vermindering van werktijd, zoo ze al niet tot geheele stopzetting gedwongen waren. Aan den anderen kant zagen verschillende andere bedrijven alleen nog kans in gang te blijven, mits hunne onkosten belangrijk daalden. Dat was alleen mogelijk bij langeren werktijd, waardoor de totale loonkosten kunnen dalen, bij behoud van eenzelfde weekloon of zoo gering mogelijke vermindering daarvan. Een groot deel van de industriele bedrijven, die thans nog geen behoefte aan verlenging van den werktijd hebben, omdat er geen werk is, zullen zoodra de omstandigheden iets veranderen, alleen weer tot vooruitgang kunnen komen, als zij wat werktijd en daardoor onkosten betreft niet bij het concurreerende buitenland worden achtergesteld. Aan veel op dergelijke overwegingen gegronde verzoeken tot verlenging van werktijd door verschillende industrieën — ik herinner aan het éclatante voorbeeld der Goudsche Kaarsenfabriek, — moest de Minister, zij het met geforceerde wetsuitlegging, gehoor verlenen. Wel werden dikwijls buiten de wet liggende voorwaarden gesteld, maar waar de werkgevers deze niet wenschten te aanvaarden, deed de Minister in het belang der industrie en der werklieden goed ze te laten vervallen. Het ging hier overal om werktijden belangrijk boven de 48 uur; over 45 uur werd daarbij wel niet meer gedacht!

Van de hoofdzaak op de punten van de tweede orde overgaande, is vast te stellen, dat talloze vergunningen verleend moesten worden voor overwerk van tijdelijken aard en op bepaalde oogenblikken voor reparaties, enz., waaraan altijd de arbeids-inspectie te pas moet komen. Als een voorbeeld uit de praktijk kan ik mededeelen, dat een machinefabriek, waar men tracht de wet consciëntieus uit te voeren, op een gegeven oogenblik 64 verschillende soorten van werktijden op groote papieren brieven aangeplakt had. Het komt mij, dit wetende, waarschijnlijk voor, dat de arbeids-inspectie, die hiervoor veel administratief werk moet doen, sedert de invoering der wet, ondanks grooten ijver, eigenlijk geen tijd meer heeft voor eenig ander ernstig en nuttiger werk, maar geheel in de papierasserij dreigt onder te gaan. En dit alles geschiedt aan het groene hout van groote bedrijven op plaatsen, waar controle betrekkelijk gemakkelijk is. Wat het dorre betreft, de talloze oncontroleerbare, middelbare en klein-bedrijven? Zoude de voorspelling, dat deze wet op den duur een copie van een niet-uitgevoerde Zondagswet zoude worden, voor deze bedrijven reeds thans zijn uitgekomen?

In de derde plaats is in de praktijk gebleken, dat de regeling van den arbeid in continu-bedrijven volgens het systeem der wet, volstrekt onhoudbaar is. Om de wet uit te voeren, zouden deze bedrijven met 4 ploegen moeten werken, tegenover 2, hoogstens 3 ploegen in het buitenland. Over de financieele gevolgen daarvan behoeft ik wel niet uit te weiden?

Zoo is, indien ik mij niet vergis, in groote trekken het resultaat van de Arbeidswet-Aalberse.

Van dit alles schijnt tot den heer Schaper niets te zijn doorgedrongen; hij leeft schijnbaar nog in het

zalig bewustzijn, dat alle beloften van de in zijne oogen veelbelovende wet in vervulling zijn gegaan. Een poging tot verbetering — daargelaten of deze geslaagd mag worden genoemd —, moet in zijn oogen op verzwakking van de wet uitloopen.

Van de hoofdzaak, de 45-uren-week sprekend, kent hij „geen dankbaarder onderwerp voor een jongen man, die wil zijn een geleerde op economisch gebied”. Maakt men zich zóó af van een eenstemmig geuit bezwaar van de geheele industrie, en mag ik er niet bijvoegen, van ons belastingbetalers, die met leede oogen de dure 45-urige week in Rijks- en Gemeente-bedrijven zagen ingevoerd?

Begrijpt de heer Schaper nu nog niet, dat, terwijl de geheele wereld hoogstens tot de 48-urige werkweek overging, in heel wat soepeler wetten en onder heel wat minder strenge contróle, onze grootdoenerij met de 45-uren-week niet vol te houden is? Of zoude de schrijver meenen, dat ons volkskarakter Nederland bij uitstek geschikt maakt voor deze proefneming? Strookt het speciaal met ons karakter in minder tijd evenveel of meer te doen dan een Duitscher, Belg, Zwitser of Engelschman? Ligt het niet veeleer in onzen aard wel wat langer te willen werken, maar per tijdseenheid wat minder te doen? Ik zeg met deze opmerking niets geen kwaads, ik meen alleen op een algemeen bekend punt in ons volkskarakter te mogen wijzen en al wie in de afgelopen jaren dikwijls gelegenheid had Belgische (speciaal Waalsche) en Deutsche werklieden met Hollandsche werklieden van hetzelfde kaliber te vergelijken, zal mij gelijk geven. Maar daarom is het een groote fout geweest juist ons volk tot de 45-uren-week te willen dwingen.

De heer Schaper voelt dit misschien wel een beetje waar hij zegt, dat er „werkelijk bezwaren zijn”, maar deze zijn volgens hem „te ondervangen, evenals de bezwaren tegen den vrijhandel in deze moeilijke dagen ondervangen moeten worden, n.l. door verhoogde energie bij de bedrijfsleiding, door een beter werksysteem, desnoods, enz.”

Dit is wel een merkwaardig zinnetje in zijn betoog. Op een vroegere plaats werd wat smalend over „werkgevers en liberale economen” gesproken, die, evenals waarschijnlijk, volgens zijn meening, het vriendelijk aangeduide „ondernemerdom”, met „verbeten en onverbeten woede de instelling van den 8-uren-dag gadesloegen”; thans wordt een bijna aandoenlijk beroep gedaan op derzelver energie bij de bedrijfsleiding, en hun verzoekt om maar eens te zorgen voor betere outillage! Hoe is de heer Schaper tot de wetenschap gekomen, dat onze fabrieken achterlijk zijn ingericht of meent hij, dat de nieuwe wettelijke bepalingen reeds uitvinders hebben gekweekt, die uit de werktuigen veel meer weten te halen? Wel heeft de wet tot het maken van vele uiterst kostbare uitbreidingen genoodzaakt, maar een voordeel is dit zeker niet en van het andere effect kwam mij tot nog toe niet ter oore.

En wat die verhoogde energie bij de bedrijfsleiding betreft! Beteekent dit een aansporing tot meer militair beheer op oud-Duitsche wijze, zoo vrees ik, dat de door hem gedachte resultaten bij dergelijke behandeling van onze Hollandsche werklieden zullen uitblijven. Ik waag de vraag, of 's heeren S.' vakverenigingsvrienden hem dankbaar zullen zijn voor dezen raad, vooral als „desnoods een beter werksysteem” — hiermede is zeker aan Taylor gedacht — wordt ingevoerd? Ik zal daar verder niet op ingaan, maar curieus is inderdaad de vergelijking van de gevolgen onzer arbeidswet met die der buitenlandsche protectie. Die protectie is een ramp voor onze export-industrie, door toedoen van anderen over haar gebracht. Zien we kans ons daartegen te verweren zonder groote nadeelen voor onszelf, dan zal niemand aarzelen, dit te doen. Met de 45-urige week echter snijdt ons eigen staatsgezag ons willens-en-wetens in het vleesch en de industriele leiders moeten dan trachten terecht te brengen, wat sociale chirurgen in on-

bekendheid met de eischen van de practijk hebben bedorven.

Om tot 's heeren Schaper's betoog terug te keeren, in tegenstelling met hem meen ik, dat wij den Minister dankbaar moeten zijn, dat hij over wetswijziging denkt. Niet voldaan echter, want vóór alles mag van hem gevraagd worden den moed te hebben, het aantal van 45 uren per week in 48 te willen veranderen. Daartegen zal dan wel een klein stormpje opsteken, maar ik meen te durven voorspellen, dat in het licht der ervaring in de laatste jaren opgedaan, een meerderheid in de Tweede Kamer voor deze wetswijziging te vinden moet wezen.

Indien dit in de eerste plaats geschiedt, kan de wenschelijkheid en uitvoerbaarheid der voorstellen tot wijziging, die de Minister thans aan den Hoogen Raad van Arbeid om advies heeft gezonden, aan de opgedane ervaring worden getoetst.

Boven het getal van 48 werkuren per week zullen tal van algemeene uitzonderingen moeten worden toegelaten aan bedrijven, die deze verlenging dringend noodig hebben; dit is ook op de Haagsche bureaux thans wel voldoende bekend, en de wetswijzigingen moeten in hoofdzaak dienen om aan deze gedachte uitvoering te geven.

De heer Schaper zet uiteen, hoe de Minister op grond van overleg tusschen werkgevers- en vakverenigingen of een andere „behoorlijke vertegenwoordiging van werkgevers en arbeiders uit een bedrijf” algemeene overwerkvergunningen zoude willen verleenen. — Hij is beducht, dat de vakverenigingen niet krachtig genoeg zullen zijn voor de hun toegedachte taak. — Ik deel deze angst niet, ik meen integendeel op grond van de ervaringen door de proefkonijntjes van den Minister op dit terrein reeds opgedaan, dat te vreezen is, dat een vakverenigingsbestuur om minder gewilde werkgevers te treffen, wel eens opzettelijk obstructie zoude kunnen voeren. — Het is daarom zeker noodig, dat de Minister zich de bevoegdheid voorbehoudt, ondanks een afwijzende beslissing van een deel der vakverenigingen, goedkeuring tot verlenging te geven indien een ander deel zich daarvoor verklaart. — Er is een ander bezwaar tegen deze adviezen der vakverenigingen, n.l. dit, dat in een bedrijf waarin betrekkelijk weinig georganiseerd zijn, een minderheid den doorslag kan geven. — Toch meen ik, dat men, waar het geheele bedrijven betreft, waarin goed georganiseerde vertegenwoordigingen van werkgevers en werknemers bestaan, van het hier door den Minister gedachte overleg, met wat goeden wil van weerszijden, gebruik zal kunnen maken. — Daarnaast verwacht ik echter in tegenstelling met den heer Schaper, die een andere „behoorlijke vertegenwoordiging” met suprême minachting behandelt, dat meestal juist van die andere soort, de fabrieksvertegenwoordiging, gebruik zal moeten worden gemaakt. — Dit geldt in al die gevallen — en dat is de overgrote meerderheid — waar niet geheele bedrijven maar ondernemingen, om welke reden dan ook, overwerkvergunningen voor langeren termijn en voor het geheele of een groot deel van hun personeel noodig hebben. Het verzoek tot een zoodanige vergunning, mits behoorlijk gemotiveerd en in samenwerking met een vertegenwoordiging van het personeel door den werkgever gedaan, zal den Minister als grondslag tot het verleenen ener vergunning moeten strekken. Natuurlijk zal de Minister voor de goede werking van een vertegenwoordiging als hier bedoeld, waarborgen moeten stellen en de wet kan b.v. bepalen, dat van de in zulk een vertegenwoordiging genomen besluiten een behoorlijk proces-verbaal wordt opgemaakt. Van een wetsbepaling als hier bedoeld kan opvoedende kracht uitgaan, want in tegenstelling met den heer Schaper, die het denkbeeld van den Minister al „voor alle werkgevers in achterlijke bedrijven om van te watertanden” vindt, meen ik dat in bevordering van het hier bedoelde overleg een groote prikkel tot vooruitgang ligt, ook in de richting van medezeggenschap door den heer Schaper wen-

schelijk geacht. Waarom zoude de liefde daartoe plotseling verslappen als het op daden aankomt?

Natuurlijk moet bij toepassing van de door mij en vele anderen voorgestane wetswijziging, die in de richting van den Minister gaat, maar van wat wijder strekking is en ten gevolge kan hebben, dat de arbeids-inspectie, weer wat uit den stroom van papier opgedoken, in het werkelijke arbeidsleven wordt teruggebracht, het werkuren-minimum per week waarvan algemeene overwerk-vergunning kan worden verleend, anders worden aangenomen dan door den Minister voorgesteld. De Minister spreekt van 2500 uren per jaar. Deze zouden in ieder geval te verhoogen zijn met 52 maal 3 uren ten gevolge van de basis-verhooging van 45 op 48 uur per week, dus te brengen op 2650 uur. Met den heer Schaper ben ik het eens dat hierin een element van willekeur is gelegen. In sommige bedrijven, waarin veel gedwongen vacantie voorkomt, zoude dit misschien tot te lange, in andere tot te beperkte werkweken kunnen leiden en niet overal zoude de lange wekelijksche werktijd gelijk wèl in het bouwbedrijf, te verdedigen zijn. Het komt mij dus beter voor, naast het jaar-maximum, een maximum aantal weekuren te stellen, dat op 54 en 56 ware aan te nemen. Het laatste cijfer schijnt wellicht wat willekeurig, maar men vergete niet, dat het hier om een *werkelijk* maximum gaat en bedenke bovendien, dat het cijfer 56 toch als regel zal moeten gelden voor de zoogenaamde continu-bedrijven.

Over deze laatste nog een enkel woord. De in de wet neergelegde regel is volkomen onhoudbaar gebleken. Om één voorbeeld te noemen, zoude een concurrerend hoogoven-bedrijf hier te lande uitgesloten zijn, daar dit bedrijf met vier ploegen zoude moeten werken. Ditzelfde geldt voor tal van andere bedrijven. Het is noodzakelijk voor continu-bedrijven het drie-ploegenstelsel mogelijk te maken en dit kan alleen geschieden met een werkweek van $7 \times 8 = 56$ uren. Natuurlijk zal een verstandige arbeids-inspectie kunnen zorgen, dat bij ploegverwisseling een voldoende Zondagsrust gewaarborgd zij, maar men trachte dit toch niet alles in de wet en in bestuursmaatregelen vast te leggen.

Naast de algemeene overwerkvergunningen zullen speciale vergunningen als tot dusverre door de arbeids-inspectie verleend, ook in de toekomst noodig blijven. De arbeids-inspectie heeft in de afgelopen jaren groote ervaring in dat opzicht opgedaan en zoude tal van vereenvoudigingen en verbeteringen weten aan te geven, mits zij het oog vestigt op de eischen der practische toepassing. Het komt mij voor dat met deze ervaring bij de ontworpen wetswijziging niet voldoende rekening is gehouden; ik zal op dit punt thans niet nader ingaan, maar hoop, dat de Minister het met een definitief ontwerp nader onder de oogen ziet. Het is, om mijnerzijds te besluiten, een der groote fouten van deze wet, evenals helaas van onze verdere sociale wetten, dat ze alles aan het papier opdraagt, niets aan de menschen overlaat. Ook in dat opzicht zou de Minister door vereenvoudiging der bepalingen van de wet groote verbetering kunnen aanbrenge. Hij zoude werkelijk huiveren als hij de muurvlakte papier eens bezag, die in één groote fabriek alleen reeds noodig is voor de arbeidslijsten, die nooit door iemand worden ingekeken, laat staan of het voor iemand noodig is dit te doen. Maar aan de lust tot paperasserij is voldaan. Is dit ook iets voor de Bezuinigingscommissie?

Op een andere zaak wensch ik ten slotte de aandacht te vestigen. Men zal tegen de boven zeer in het kort ontwikkelde denkbeelden over wetswijziging kunnen aanvoeren, dat deze in strijd zijn met de Washingtonsche Conventie. Dat is zeker geen bezwaar, dat gewicht in de schaal mag leggen. De onverenigbaarheid van wat voor ons land en industrie noodig is, met de bepalingen der conventie, is een reden te meer om deze niet te teekenen. Ook zonder deze reden zijn er andere afdoende om niet in te gaan op deze conventie, die ons voor 10 jaar in een

onveranderbaar economisch verband zoude brengen niet met de groote industriestaten, die terecht weigeren de conventie te onderteekenen, maar met Griekenland en wie nog meer?

De Tweede Kamer moge om de voorbereiding van een goede en noodzakelijke wijziging der Arbeidswet mogelijk te maken haar veto uitspreken over het wetsontwerp ter onderteekening van de conventie, welks verwerping zelfs door de Regeering, die het pour acquit de conscience indiende, waarschijnlijk niet ernstig zoude worden betreurd.

En daarna moge zij de noodzakelijke verbetering der Arbeidswet zoo spoedig mogelijk tot stand weten te brengen; de moeilijkheden voor de industrie worden met den dag grooter.

C. F. STORK.

WEDER-OPBOUW VAN OOSTENRIJK.

Volgens het rapport van de Financieele Commissie uit den Volkenbond.

Nadat in 1919 en 1920 verschillende credieten tot een totaal bedrag van ongeveer £ 30.000.000,— aan Oostenrijk waren verleend, heeft einde 1920 de Weensche Sectie van de *Commission de Réparation*, onder Voorzitterschap van Sir William Goode, een voorstel tot crediet-verleening van verdere £ 50.000.000,— uitgewerkt.

Dit voorstel is op de *conferentie der geallieerden van Januari te Parijs* verworpen, waarop spoedig daarna *het plan Loucheur* opdook, waarbij het voor weder-opbouw van Oostenrijk benodigde crediet zoude gegeven worden door een op te richten particuliere Maatschappij met 200 tot 250.000.000,— francs, waarbij dus het crediet niet door de Regeeringen doch door particulier kapitaal zoude worden verschafft.

De Fransche zoowel als de Engelsche Banken hierover geraadpleegd, bleken echter niet geneigd daarop serieus in te gaan, want hoewel zij niet bepaald weigerden, gaven zij toch te kennen dat waar het geven van crediet aan Oostenrijk ook een sterke politieke zijde had, n.l. het rustig houden van Midden-Europa, zij het voor noodzakelijk achtten dat door de diverse regeeringen de te geven credieten geheel of althans gedeeltelijk gegarandeerd zouden worden.

Toen nu ook *het plan Loucheur* van de baan was, heeft de Oostenrijksche Regeering, geconstitueerd op een parlement dat na de laatste verkiezingen een niet socialistische meerderheid vertoonde, den wensch te kennen gegeven door de geallieerden gehoord te worden, omtrent hare plannen van reorganisatie, die zij tot redding van Oostenrijk meende te kunnen doorzetten, zoodra er waarborgen waren dat van de zijde der geallieerden een voldoende crediet zou worden bewilligd.

Als gevolg van dezen wensch werden van 12—17 Maart te Londen *besprekingen* gehouden tusschen de financieele afgevaardigden der Oostenrijksche Republiek, als resultaat waarvan op 17 Maart eene verklaring door de geallieerden werd bekend gemaakt waarbij de Regeeringen van Engeland, Frankrijk, Italië en Japan zich bereid verklaarden hunne vorderingen op Oostenrijk voor een aantal jaren te verschuiven op conditie, dat andere crediteuren hetzelfde zouden doen en op voorwaarde, dat de Oostenrijksche Regeering de toepassing van het internationale crediet-schema van den volkenbond op hare financiën zoude aanvaarden, en het toezicht hierop aan de financieele commissie van den volkenbond zou worden opgedragen.

In hare vergadering te Parijs op 28/31 Maart verklaarde bovengenoemde financieele commissie zich bereid de haar opgedragen taak te aanvaarden, mits vooruit vaststond, dat enkele grondvoorwaarden zoowel van Oostenrijksche als van Entente-zijde, werden aanvaard. Deze grondvoorwaarden bevatten in hoofdzaak, dat alle bestaande schulden voor ongeveer 20 jaar zouden worden uitgesteld; dat de nieuw te maken schulden steeds preferent zouden blijven, ook na afloop van die 20 jaar; dat de geallieerden bij de

te houden conferentie in Porto Rosa er op zouden aandringen, dat zooveel mogelijk de vrije handel tusschen Oostenrijk en de vroegere successiestaten zou worden bevorderd, terwijl men van Oostenrijksche zijde reeds in principe zoude garandeeren, dat het uitschrijven van een binnenlandsche leening ter beëindiging der bankbiljetten-productie en het sluitend maken der begrooting, zoodra dit verlangd werd, zoude doorgevoerd worden.

De financieele Commissie stelde verder als voorwaarde tot de onderneming harer taak, dat aan haar als trustee zoude worden opgedragen de administratie van de Oostenrijksche onderpanden, dat hare toestemming noodig zou zijn tot het uitgeven van buitenlandsche leeningen en dat zij het toezicht op deze leeningen zoude hebben.

Toen hieromtrent overeenstemming was verkregen heeft de financieele Commissie een delegatie, bestaande uit de heeren M. E. Glückstadt, M. Avenol en Sir Drummond Drummond Fraser (organisator van de Internationale Volkenbond-credieten) uitgezonden naar Weenen, welke commissie van 15 April tot 10 Mei te Weenen de credietaanleggenheid bestudeerde en aldaar een aantal personen van de meest uiteenlopende richting en positie heeft geraadpleegd.

Deze delegatie is te Londen teruggekeerd na overeenstemming te hebben gekregen met de Oostenrijksche Regeering over de te nemen maatregelen en na van alle politieke partijen de schriftelijke toezegging te hebben ontvangen dat zij deze maatregelen zouden steunen; zij heeft haar rapport uitgebracht aan de financieele Commissie waarop op 31 Mei door den Volkenbond aan de geallieerden kennis werd gegeven van het definitieve plan tot reconstructie der Oostenrijksche financiën.

Zooals reeds boven medegedeeld werd heeft de delegatie te Weenen haar onderzoek niet eerder aangevangen dan na verkregen zekerheid, dat zij van de Oostenrijksche Regeering medewerking zoude hebben bij een eventuele doorvoering van een hervorming van het muntsysteem en dat de Oostenrijksche Regeering bereid was zelf, door verschillende ingrijpende maatregelen op het gebied harer staatshuishoudkunde, krachtig mede te helpen. De Oostenrijksche Regeering heeft daarop nog tijdens het verblijf der delegatie te Weenen een program van actie ingediend, dat door deze grootendeels werd aanvaard.

De delegatie nu heeft de opstelling van haar definitief program verder eerst aangevangen, nadat zij de principieele vraag had overwogen of eene poging tot reconstructie van Oostenrijksch financiën recht van bestaan had, aangezien toch veelal wordt beweerd, dat de Oostenrijksche Republiek in haar tegenwoordige vorm, bestaansmogelijkheid noch toekomst heeft en in elk geval tot ondergang gedoemd is. Bij haar desbetreffende onderzoek kwam de delegatie tot de conclusie, dat de vraag omtrent de bestaansmogelijkheid in gunstigen zin kon worden beantwoord, zoodra er verondersteld mocht worden, dat het tegenwoordige Weenen nog recht van existentie heeft. De verschillende provincies van Oostenrijk, wijken in geen enkel essentieel punt af van gelijk gesitueerde streken van andere bestaande landen (vergelijk Tirol tegenover Zwitserland), zoodat gevoeglijk kon worden aangenomen, dat zij kunnen voortbestaan onafhankelijk van de omstandigheid tot welken staat zij toevalig behooren.

Te Weenen echter is een overgroot aantal personen aanwezig, dat onproductieven of geen arbeid verricht, terwijl een onnoemelijk aantal staatsambtenaren en dergelijke geëmployeerden van de oude Donau-monarchie het staatsbudget onevenredig drukken.

De delegatie heeft nochtans de overtuiging verworven, dat Weenen als handels-centrum tusschen Oost en West een goede toekomst tegemoet gaat en dat, mits van regeeringswege krachtig wordt ingegrepen, de thans niet of op verkeerde wijze werk-

zaam zijnde personen, vanzelf een nuttig emplot kunnen vinden. Reeds thans schijnen te Weenen weer verschillende beurzen en centra van handel gevestigd te zijn, die kort na November 1918 uit nationalistische overwegingen naar Praag en elders waren verlegd. Geographie laat zich ten slotte niet dwingen, en de gunstige ligging aan waterweg en spoorweg, het zeer goed internationaal ontwikkelde bankwezen, de vele voordeelen die Weenen als tijdelijke of blijvende woonstad biedt, zullen ook hier op den duur den doorslag geven.

Als hoofdoorzaak van den deplorabelen toestand, waarin op het oogenblik de Republiek Oostenrijk verkeert, noemt de delegatie de enorme toename der circulatie en, voor zooverre de stagnatie in handel en industrie aangaat, de onstabieleit van de Kroon.

1. Als eerste en voornaamste maatregel acht zij, en met haar de Oostenrijksche Regeering, de directe invoering van een nieuwe bank en een nieuwe, stabiele munteenheid, absoluut noodzakelijk. Zij verwacht, zoodra dit nieuwe Instituut gecreëerd zal zijn, een stabiliseering van de Kroon en als gevolg daarvan een terugkeer van vertrouwen, dat momenteel ten eenen male ontbreekt.

Door dit toenemen van vertrouwen zal het mogelijk zijn een:

II. *Binnenlandsche leening te plaatsen.* Deze Binnenlandsche leening zal moeten dienen, om een einde te maken aan de fabricatie van Kronenbiljetten, wat een eerste vereischte is voor de stabiliseering van de Kroon. Slaagt deze Binnenlandsche leening dan zullen vanzelf verschillende, thans aan de circulatie onttrokken gelden voor nuttig gebruik beschikbaar komen.

III. *Evenwicht in de begrooting.* De Oostenrijksche Regeering is bereid door beperking der uitgaven en verhoogingen der inkomsten al het mogelijke te doen om de begrooting sluitend te maken. Zij heeft zich verplicht de enorme toeslagen, die thans nog op verschillende levensmiddelen worden gegeven, zoo spoedig mogelijk te doen verdwijnen en deze toeslagen zijn thans zoo beduidend, dat alleen het verdwijnen daarvan door velen voldoende wordt geacht, om het nadeelig saldo in de betalingsbalans geheel op te heffen.

IV. *Contrôle.* De Financieele Commissie behoudt zich het recht van contrôle voor, waardoor de waarborg aanwezig zal zijn dat strikt de hand gehouden wordt aan een eenmaal vastgesteld plan.

V. *Buitenlandsche Credieten.* De Oostenrijksche Regeering heeft zich alleen bereid verklaard haar rigoureu hervormingsplan door te voeren op conditie dat werkelijk beduidende buitenlandse credieten zullen worden verstrekt.

Deze credieten zullen in de eerste plaats noodig zijn om het deficit in de begrooting, dat niet direct kan verdwijnen omdat het technisch onmogelijk is den bezuinigingsmaatregel direct door te voeren, te dekken. Vooral wat aangaat den toeslag op levensmiddelen is het begrijpelijk dat een plotselinge geheele ophef van den toeslag noodlottig zou kunnen zijn voor de rust van het land, wanneer men bedenkt dat het graan bij een kostprijs van Kr. 62,— aan het publiek wordt aangeboden, tegen circa Kr. 9,— per kilogram. Het deficit van de handelsbalans, dat ongeveer \$ 50.000.000,— uitmaakt, komt vrijwel overeen met het bedrag aan buitenlandse betalingen, die de Regeering thans moet doen.

De Commissie stelt verder voor, dat, zoodra besloten is, tot crediet-hulp aanstonds voorschotten zullen worden gedaan, die de Oostenrijksche Regeering in staat zullen stellen haar buitenlandse graan-aankopen voort te zetten zonder daarvoor papier te drukken, welke voorschotten gelijk gerechtigd zullen zijn met eventueel later te geven credieten.

De Commissie legt zeer sterk den nadruk op de

onmiddellijke invoering van de nieuwe Emissie bank. Zij acht dit absoluut noodzakelijk, ten einde de oude kroon te kunnen stabiliseeren en nieuwe buitenlandse leeningen te kunnen aangaan. Voor dit laatste is noodig dat:

De Bank beschikt over een voldoende groot kapitaal; zij stelt dit op Frs. 100.000.000,—. Dit kapitaal zal echter niet voldoende zijn de Bank in staat te stellen steeds in goud te betalen. Dit behoeft ook niet wanneer zij slechts steeds de beschikking heeft over een hoeveelheid buitenlandse betalingsmiddelen, groot genoeg om aan alle redelijke vraag te voldoen. Behalve haar kapitaal zal zij daarom te harer beschikking hebben: inkomsten uit douane-, tabakmonopolie, hout-uitvoer enz., terwijl te harer behoeve een hypotheek ten bedrage van 4 pCt. op alle onroerende goederen in Oostenrijk zal kunnen worden afgesloten.

De weder-opbouw-credieten zullen door haar worden geadmistreerd en zal zij te samen met de controle commissie toezicht houden op alle buitenlandse betalingen en verplichtingen in buitenlandse valuta die de Staat zou willen aangaan.

Legt dus de commissie zeer grooten nadruk op de belangrijkheid van dit punt, zij geeft daarnaast direct te kennen dat naar hare meening haar plan als één geheel moet worden opgevat, zoodat zij slechts de verantwoordelijkheid voor de doorvoering van het plan op zich neemt, wanneer *alle* door haar voorgestelde punten worden aangenomen.

Zij stelt zich voor dat de te geven voorschotten door bemiddeling van den volkenbond zullen worden verschafte en dit nu lijkt een punt waarvan de mogelijkheid van doorvoering niet voldoende vast staat, aangezien toch ook bij vorige plannen en op vroegere bijeenkomsten steeds de wil tot helpen aanwezig was, maar de onmogelijkheid om de noodige contante middelen te vinden de oorzaak is geweest, dat van alle plannen tot op heden niets gekomen is. Het is echter mogelijk, hoewel het niet in het rapport te lezen staat, dat de commissie op dit punt van de verschillende regeringen reeds min of meer bindende toezeggingen heeft gekregen; dat het momenteel mogelijk zou zijn eventuele obligaties onder het publiek te plaatsen moet vooralsnog ernstig worden betwijfeld.

Aan den anderen kant wil het mij voorkomen, dat zoodra de noodige voorschotten en credieten door de Regeringen worden verstrekt, waardoor het mogelijk wordt den voedingsmiddelen-invoer te financieren, de voor industriële en handelsdoeleinden benodigde credieten automatisch in voldoende mate zouden te krijgen zijn van diegenen, die thans groote voorraden grondstoffen bezitten, welke zij bij niet onevenredig groot risico gaarne op crediet zullen willen verkoopen.

Ook thans reeds worden grondstoffen, waaronder in de eerste plaats katoen op drie- en zesmaands crediet aan Oostenrijksch fabrikanten gegeven, doch deze credieten zijn tot op heden nog slechts in beperkte mate afgesloten, omdat het vertrouwen in Oostenrijk bij de buitenlandse leveranciers nog niet voldoende is teruggekeerd en voornamelijk omdat bij den tegenwoordigen onstabiele stand van de Kroon het voor den Oostenrijkschen fabrikant onmogelijk is op eenigszins solide basis een crediet transactie op langen termijn aan te gaan. Bij een teruggaan van den Kronenkoers heeft bovendien een fabrikant, die niet in hoofdzaak exporteert naar landen met sterke valuta er weinig voordeel van groote buitenlandse credieten in aanspraak te nemen. Wanneer men echter ziet dat, niettegenstaande veel onzekerheid thans reeds gereedelijk crediet wordt aangeboden, terwijl het een jaar geleden schier onmogelijk was voor eenige firma in Oostenrijk levering op crediet te bekomen, krijgt men de overtuiging, dat bij een stabilisatie van de Kroon en een terugkeer van vertrouwen, bij de tegenwoordige overkropte markt van grondstoffen de crediet-kwestie voor de Oostenrijksche industrie geen overkomenlijke moeilijkheden zal

opleveren. Het is toch ook vrij algemeen bekend, dat de Weensche Groot-Banken ook thans reeds van hunne buitenlandse relaties steeds zeer beduidende credieten in buitenlandse munt te hunner beschikking hebben.

Over de mogelijkheid van het plaatsen van een binnenlandsche leening zijn de deskundigen in Oostenrijk het niets eens: terwijl enkelen meenen dat de stabilisatie van de Kroon het vertrouwen dermate zou doen terugkeeren, dat de gelden voor een binnenlandsche leening gereedelijk gevonden kunnen worden, meenen anderen dat na de slechte ervaring die men in de laatste jaren met staatspapier heeft opgedaan, het publiek er voor zal bedanken opnieuw in beduidende mate staatsfondsen op te nemen. Mocht dit juist zijn, dan zal de Oostenrijksche regeering tot een gedwongen leening moeten overgaan, waartoe zij zich in principe bereid verklaard heeft.

Van het grootste belang lijkt mij punt IV, waarin wordt vastgesteld dat de geheele controle, zoowel over de administratie der gegeven leeningen, als over het aangaan van alle verplichtingen in buitenlandse valuta, onder de Financiële Commissie van den Volkenbond zal ressorteeren.

Tot op heden strandde elke poging van de Regeering tot opheffing van Oostenrijk uit het moeras waarin het langzaam zonk, op de politieke tegenwerking in het Parlement.

De Regeering steunende op een slechts geringe meerderheid — vaak door deze meerderheid niet of maar ten deele gesteund, wanneer het er om ging een hervorming door te zetten die ontslag of salarisvermindering van bepaalde groepen of vermindering van een der levensmiddelen-toeslagen ten doel had, — moest steeds weer in schikkingen treden, waardoor het nimmer mogelijk was iets van belang tot stand te brengen.

Wordt het plan van de Commissie uit den Volkenbond aangenomen, dan verplicht zich de Oostenrijksche Regeering bepaalde, vooraf vaststaande maatregelen, door te voeren en kan zij zich dus altijd tegenover het Parlement op deze verplichtingen beroepen. Bovendien zijn de verschillende politieke partijen gehouden de Regeering te steunen, aangezien de Commissie uit den Volkenbond van die verschillende partijen schriftelijke verklaringen heeft verkregen dat zij zich met het ontworpen program kunnen vereenigen en dat zij de uitvoering van dit program niet tegen zullen werken. Zij hebben zich alleen de vrijheid voorbehouden om over de wijze waarop de verhoogde inkomsten zullen worden geïnd, zelve te beslissen.

Van nature optimist heeft men in Oostenrijk algemeen verwacht dat dit Volkenbondplan uiterlijk Juli definitief zoude zijn geregeld. Daarbij kwam dat, door het uitzenden der uiterst deskundige delegatie die uit louter in de practijk werkzaam zijnde personen bestond, men de zekerheid had gekregen, dat een werkelijk practisch en spoedig uitvoerbaar plan zoude worden voorgesteld.

Het traineeren dezer aangelegenheid, welke uitvoering nu weer wacht op de beslissing van Amerika, heeft in Weenen een zeer slechten indruk gemaakt, wat tot resultaat heeft, dat thans een ieder, tot elken koers zijn Kronen kwijt wil om daarvoor buitenlandse betalingsmiddelen te koopen.

De toestand is hierdoor zeer ernstig geworden en hoewel de Oostenrijksche Regeering met de beste bedoelingen bezielde is en haar Rijkskanselier Schober algemeen geacht wordt een zeer krachtig persoon te zijn, zoodat dus alle factoren aanwezig zijn om een eventuele reconstructie te doen slagen, laat het zich aanzien, dat voor het geval de reeds in principe toegezegde hulp wederom niet zou komen, de toch reeds uit zich zeer onafhankelijk voelende provincies bestaande republiek, uiteen zou vallen en een toestand van anarchie zou kunnen ontstaan, waarbij het de Westersche machten veleens te laat duidelijk zou

kunnen worden van welk een vitaal belang voor de rust van het gansche Midden- en Oost-Europa een zelfstandig en rustig voortbestaan van Oostenrijk had kunnen zijn.

C. v. D.

NEDERLAND EN DE ONTWERP-VERDRAGEN VAN WASHINGTON.

De samenstellers van het vredesverdrag hebben zich niet alleen beijverd de substitutie der Internationale Arbeidsorganisatie vast te stellen, zij hebben tevens de plaats en het tijdstip der eerste Conferentie bepaald en de onderwerpen aangegeven, welke op die Conferentie zouden worden behandeld. Dienovereenkomstig werd de eerste Conferentie in October 1919 bijeengeroepen te Washington, de zetel van Amerika's president, aan wiens nobele initiatief de oprichting van den Volkenbond was te danken.

De Conferentie opende onder teleurstellende omstandigheden: Wilson zelf ziek, de Vereenigde Staten, — hoewel belast met de leiding van het comité van organisatie —, als staat geen deel nemend aan de Conferentie.

De vertegenwoordigers van de 41 landen, die wel deel namen, hebben er zich niet door uit het veld laten slaan en zijn begonnen met eene voor de internationale samenwerking veel-beteekenende beslissing: de toelating van Duitsland als lid van de Internationale Arbeidsorganisatie.¹⁾

Als resultaat van ingespannen beraadslagingen gedurende een maand zijn een zestal ontwerp-verdragen en even zooveel aanbevelingen met de vereischte meerderheid van $\frac{2}{3}$ van het aantal stemmen vastgesteld.

De ontwerp-verdragen betreffen:

1. de 48-urige arbeidsweek in de nijverheid en de transportbedrijven;
2. de bestrijding van werkloosheid;
3. den arbeid van vrouwen vóór en na hare bevaling en de verzekering van uitkeeringen gedurende dien tijd;
4. den arbeid van vrouwen gedurende den nacht;
5. den leeftijd, waarop kinderen mogen worden toegelaten tot arbeid in nijverheidsondernemingen;
6. den nachtarbeid van jeugdige personen.

Bij Koninklijke Boodschap van 21 Juli j.l.²⁾ zijn deze ontwerp-verdragen bij zes ontwerpen van wet bij de Tweede Kamer ingediend: vijf dagen voor het einde van den uitersten termijn, volgens het vredesverdrag toegelaten. De sluitingsdatum van de Washingtonsche Conferentie toch is gesteld op 27 Januari 1920. Wel eindigde de Conferentie zelf reeds 29 November 1919, doch men heeft den sluitingsdatum op 27 Januari d.a.v. gesteld, omdat het vredesverdrag vóór dien nog niet was geratificeerd, en derhalve ook de bepalingen betreffende de Internationale Arbeidsorganisatie niet eerder rechtskracht hadden verkregen.

De Regeering stelt zich, terecht, bij deze wetsontwerpen in het algemeen op het standpunt, dat toetreding tot de ontwerp-verdragen in hooge mate wenschelijk is. Wenschelijk, zoowel uit het oogpunt van Nederland's eigen belang, daar onze sociale wetgeving reeds in een betrekkelijk ver gevorderd stadium van ontwikkeling verkeert, zoodat wij slechts gebaat kunnen zijn bij de toepassing van overeenkomstige sociale maatregelen in andere landen, als uit het oogpunt van de internationale organisatie, die bij toetreding van Nederland tot de ontwerp-verdragen een zeer gewenschten steun ontvangt.

Ten aanzien van drie der ontwerp-verdragen, de drie laatste van het bovengenoemde zestal, stelt de Regeering goedkeuring zonder meer voor. Nieuws brengen deze ontwerp-verdragen voor Nederland niet of nagenoeg niet. Zoowel de nacht-arbeid voor vrou-

wen en van jeugdige personen beneden de 18 jaar in nijverheidsondernemingen, als de arbeid van kinderen beneden de 14 jaar in zoodanige ondernemingen, is bij ons reeds wettelijk verboden, wat den nacht-arbeid van vrouwen betreft overeenkomstig de bepalingen van de in 1906 te Bern mede door Nederland gesloten conventie. Ons land kan derhalve tot de drie laatstbedoelde ontwerp-verdragen toetreden zonder dat wijzigingen van beteekenis in de wetgeving behoeven te worden aangebracht.

Bij de drie andere ontwerp-verdragen is de zaak eenigszins anders.

Het ontwerp-verdrag betreffende de werkloosheid behelst in hoofdzaak de verplichting tot instelling voor zooveel noodig van openbare bureaux voor kosteloze arbeidsbemiddeling met commissies van advies, waarin vertegenwoordigers van de werkgevers en arbeiders zitting hebben en de ordening van alle arbeidsbeurzen, zoo particuliere als openbare, in een nationaal stelsel.

De bepaling is in overeenstemming met de heerschende opvattingen betreffende de gewenschte inrichting van de bureaux voor arbeidsbemiddeling. Ten deele vindt zij in ons land thans reeds toepassing, doch zij moet nog worden voltooid en bij eene — in voorbereiding zijnde — wet nader worden uitgewerkt.

Deze kan echter op het tijdstip, waarop het ontwerp-verdrag volgens één der bepalingen in werking treedt — 1 Juli j.l. — haar beslag nog niet hebben gekregen. Met het oog daarop stelt de Regeering voor de Kroon te machtigen, om, nadat bedoelde wet tot stand zal zijn gekomen, tot het ontwerp-verdrag toe te treden.

Overeenkomstige overwegingen leidden de Regeering tot een gelijkkluidend voorstel met betrekking tot het ontwerp-verdrag betreffende de moederschapszorg. Het ontwerp-verdrag gaat op verschillende punten verder, dan de geldende wetgeving te onzent.

De tijd, gedurende welken een vrouw vóór en na hare bevalling van werk wordt vrijgesteld, zonder dat het dienstverband om die reden door den werkgever mag worden opgezegd, — welke thans volgens de Arbeidswet acht weken bedraagt —, wordt gesteld op twaalf weken, waarvan zes vóór, en zes na de bevalling. De vrouw heeft gedurende dien tijd recht op eene uitkeering, „voldoende voor het onderhoud van zichzelf en van haar kind onder goede hygiënische omstandigheden” en bovendien op kosteloze behandeling van een geneeskundige of vroedvrouw.

Het ontwerp-verdrag stelt daarbij als beginsel de gelijkstelling van de gehuwde en ongehuwde moeder op den voorgrond.

Het is verheugend, dat de Regeering de toetreding van Nederland tot het ontwerp-verdrag voorstelt, hoewel de bepaling betreffende de vrijstelling van arbeid gedurende den in het ontwerp-verdrag voorgeschreven tijd voor enkele categorieën van personeel, waarop de regeling toepasselijk zal zijn, als de wachteressen bij de spoorwegen, aanvankelijk tot eenige moeielijkheid aanleiding kan geven. Het lijdt toch geen twijfel, dat met doorvoering van deze bepalingen groote volksbelangen worden gebaat en de volkskracht zal worden verhoogd.

Ook ten aanzien van dit ontwerp-verdrag wordt evenwel geen goedkeuring zonder meer voorgesteld, omdat de wetswijzigingen, die het gevolg zullen moeten zijn van de toetreding, niet zullen kunnen zijn tot stand gebracht vóór den datum van 1 Juli 1922, waarop het ontwerp-verdrag in werking treedt. Met het oog daarop wordt voorgesteld ook hier de Kroon te machtigen om, nadat deze wetswijzigingen zijn aangebracht, tot het ontwerp-verdrag toe te treden. Met betrekking tot de gelijkstelling van de ongehuwde met de gehuwde moeder houdt de Regeering in de Memorie van Toelichting een slag om de arm. Zij is van oordeel, dat het beginsel der gelijkstelling in zich sluit, dat gelijkelijk aan ongehuwde zoowel als aan gehuwde moeders recht moet worden gegeven op de voorgeschreven uitkeeringen en de koste-

¹⁾ Duitsland is evenwel niet ter Conferentie vertegenwoordigd geweest, omdat de Deutsche afvaardiging niet tijdig te Washington kon zijn.

²⁾ Gedrukte stukken Tweede Kamer 1920/21 No. 553.

looze geneeskundige behandeling, doch dat in de wijze waarop deze uitkeeringen zullen worden gegeven en de geneeskundige behandeling zal worden verstrekt, tusschen de gehuwde en ongehuwde moeders onderscheid toelaatbaar is. (Ten aanzien van de toepassing der bepaling omtrent vrijstelling van arbeid is uit den aard der zaak geen verschil te maken; ook thans worden te dien aanzien in de Arbeidswet gehuwde en ongehuwde moeders op één lijn gesteld).

In het midden latende of bedoeld onderscheid in de toepassing der bepalingen betreffende de uitkeeringen en geneeskundige behandeling wenschelijk zou zijn, verdient eene ruime uitlegging der verdragsbepalingen in ieder geval aanbeveling, ten einde de mogelijkheid tot toetreding tot de ontwerp-verdragen op zoo ruim mogelijke schaal te bevorderen en daarmede de werkingssfeer dier verdragen zoo groot mogelijk te doen zijn.

De meest ingrijpende der Washingtonsche ontwerpen is ongetwijfeld het ontwerp-verdrag tot beperking van den arbeidsduur in nijverheidsondernemingen. Het is gebouwd op het beginsel der achtenveertig-urige werkweek. De titel en artikel 2 van het ontwerp-verdrag spreken wel van beperking van den arbeidsduur niet alleen tot 48 uren per week, doch ook tot acht uren per dag, maar hetzelfde artikel 2 geeft vrijheid tot afwijking van den acht-uren dag (tot een maximum van negen uur per dag) bij verordening van de bevoegde overheid of bij overeenkomst tusschen organisaties van werkgevers en arbeiders.

Op het beginsel der achtenveertig-urige werkweek zijn voorts een aantal afwijkingen toegelaten, en wel:

- a. wanneer een ongeval heeft plaats gehad of dreigt, wanneer spoedwerk moet worden verricht aan de installaties of werktuigen of in geval van overmacht, voor zoover de omstandigheden het vereischen;
- b. voor continu-arbeid tot een gemiddelde van 56 uur per week;
- c. voor voorbereidenden en voltooiings-arbeid, die noodzakelijk moet geschieden, buiten de tijden voor den algemeenen bedrijfsarbeid, zoomede voor arbeid van personen, wier werkzaamheden met onderbrekingen geschieden (b.v. verschillende groepen van spoorwegpersoneel als spoorwegwachters, conducteurs, enz.);
- d. tijdelijk bij buitengewone opeenhooping van werk.

Voor de onder c. en d. genoemde afwijkingen bepaalt het ontwerp-verdrag geen maximum-arbeidsduur; de arbeidstijd moet in deze gevallen nader door de overheid voor bepaalde bedrijfstakken of bedrijven worden geregeld bij algemeene verordening na raadpleging van de betrokken vereenigingen van werkgevers en arbeiders.

Bij de onder d. bedoelde afwijkingen van tijdelijken aard moet voor de over-uren overwerkgeld worden uitgekeerd van ten minste 25 pCt. boven het gewone loon.

De bepalingen van het ontwerp-verdrag zijn derhalve in meer dan één opzicht ruimer, dan die van de op het beginsel van de vijf en veertig urige werkweek berustende Nederlandsche Arbeidswet.

Daarenboven geeft het ontwerp-verdrag gelegenheid bij overeenkomst tusschen vereenigingen van werkgevers en arbeiders tijdelijk het maximum van 48 uur te overschrijden, mits het gemiddelde van den arbeidsduur niet langer is dan 48 uur per week.

Ook eene dergelijke bepaling, die de gelegenheid opent tot een meer soepele toepassing van de wettelijke regeling van den arbeidsduur, ontbreekt voorts nog in de Nederlandsche Arbeidswet.¹⁾

¹⁾ In het kortgeleden openbaar gemaakte aan den Hoozen Raad van Arbeid voor advies gezonden wijzigingsontwerp der wet komt evenwel eene bepaling van dien aard voor; zij wordt daarin gekoppeld aan de bevoegdheid den maximum-arbeidsduur, die volgens het ontwerp als regel op 45 uur per week bepaald blijft, te overschrijden en te

Daar het ontwerp-verdrag slechts de algemeene lijnen aangeeft, waarbinnen de nationale wetgever zich bij toetreding tot het ontwerp-verdrag moet houden, zou men oppervlakkig kunnen meenen, dat tegen toetreding tot dit verdrag in verband met de omstandigheid, dat onze Arbeidswet verder gaat dan het Washingtonsche ontwerp, geen bezwaar bestaat.

Zoo eenvoudig is evenwel de zaak niet.

In de eerste plaats is het ontwerp-verdrag mede van toepassing op de spoorwegen, die in Nederland buiten de toepassing van de Arbeidswet vallen. Aanvaarding van het ontwerp-verdrag houdt daarom de noodzakelijkheid in de spoorwegwetgeving (met inbegrip van de Algemeene Reglementen Dienst) waar noodig te wijzigen.

De bovenvermelde bepalingen echter van het ontwerp-verdrag, waarin afwijking van den normalen maximum-arbeidsduur wordt toegestaan voor arbeid, die met onderbrekingen geschiedt, geeft in het bijzonder voor de spoorwegen de noodige ruimte voor doelmatige toepassing van de bepalingen van het ontwerp-verdrag.

Maar niet alleen voor de spoorwegen, ook voor de nijverheid zullen de Arbeidswet en haar uitvoeringsvoorschriften op verschillende punten — zoo wat betreft de betaling voor overwerkuren, waarvoor thans in de wet geen bepaling voorkomt — zijn te herzien.

Tot de voorschriften, die niet met de regels van het ontwerp-verdrag in overeenstemming zijn, behoort o.m. het z.g. Overgangsbesluit 1920, waarbij voor enkele industrieën voor den tijd van twee jaar na de inwerkingtreding van de Arbeidswet, derhalve tot 24 October 1922, een arbeidstijd is toegestaan, die de 48-urige werkweek overschrijdt.

De wijziging van de verschillende bovenbedoelde bepalingen, in het bijzonder ook van de laatstgenoemde, kon in verband met het tijdstip, waarop de ontwerp-verdragen aan de Staten-Generaal zijn voorgelegd, niet tot stand worden gebracht vóór den, in het ontwerp-verdrag bepaalden datum, — 1 Juli 1921 — waarop het verdrag in werking zou moeten treden. De Memorie van Toelichting merkt terecht op, dat bij het vaststellen van dezen datum, — die ook in het ontwerp-verdrag voor de werkloosheid voorkomt —, geen rekening is gehouden met den in het vredesverdrag bepaalden termijn voor het indienen van de ontwerp-verdragen bij de bevoegde macht, die voor de ontwerp-verdragen van Washington eerst op 26 Juli 1921 eindigde.

Afgezien echter van dit bezwaar, dat uitsluitend den datum van toetreding geldt, doet zich ten aanzien van het ontwerp-verdrag op de 48-urige werkweek nog eene zeer gewichtige overweging gelden bij de vraag of Nederland tot het ontwerp-verdrag moet toetreden.

Eenerzijds heeft Nederland met zijne ingrijpende wettelijke regeling op het gebied van den arbeidsduur er groot belang bij, dat zooveel mogelijk landen tot een gelijke mate van arbeidsbescherming overgaan, om niet de Nederlandsche industrie onder bezwarender omstandigheden te doen werken dan de buitenlandsche.

Anderzijds echter is het met het oog op de mededinging van buitenlandsche nijverheid geraden om niet tot het ontwerp-verdrag toe te treden, voordat gebleken is, dat ook de voornaamste andere landen het ontwerp-verdrag zullen bekrachtigen. Op het oogenblik toch kan in verband met buitenlandsche mededinging overschrijding van de 45-urige arbeidsweek worden toegestaan. Is Nederland echter éénmaal tot het ontwerp-verdrag toegetreden, dan is het daaraan voor ten minste elf jaar gebonden¹⁾ en mist het ook tegenover de niet-toegetreden landen de vrij-

brengen op 2500 uur per jaar, een grens, die vrijwel overeenkomt met de 48-urige arbeidsweek.

¹⁾ Het ontwerp-verdrag is voor tien jaar verbindend en kan daarna met inachtneming van een termijn van een jaar worden opgezegd.

heid van beweging, welke het met het oog op de mededinging noodig zou hebben.

De Regeering stelt daarom voor eerst dan tot het ontwerp-verdrag toe te treden, wanneer de voornaamste andere landen daartoe eveneens overgaan, en nadat eventueel de noodige wetswijzigingen zullen zijn aangebracht.

Eene andere oplossing schijnt ook niet mogelijk, als men eenerzijds de nationale belangen niet uit het oog verliest, anderzijds metterdaad wil toonen de nieuwe internationale organisatie te willen steunen in het vertrouwen, dat alleen langs den weg der georganiseerde samenwerking eene duurzame verbetering in de maatschappelijke verhoudingen en in de verhoudingen tusschen de volkeren onderling is te bereiken.

In een volgend artikel zullen wij nagaan wat in de andere landen met de ontwerp-verdragen is gebeurd.

A. M. JOEKES.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

De belastingkwestie te Poplar; beroering onder de Londensche werklozen; de toestand in het bedrijfsleven; de stand van zaken ten aanzien der rubber-productiebeperking; het eindigen van den oorlogstoestand en de beurs.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 3 Sept. 1921:

National economic events have this week been completely eclipsed by a series of occurrences affecting the administration of local government in London. Some time ago I described the position in Poplar, a London district which was refusing to collect monies due from it to the superior local governing bodies. The councillors were threatened with imprisonment if the sums were not collected by the end of the month, and they have now chosen to go to prison. It was fairly obvious from the first that so splendid an opportunity to advertise the inequalities of the present position would not be missed by a body of men who many of them have taken a prominent part in the Labour Movement, and who are therefore experts in the art of propaganda. The result of forcing matters to an extreme is that the prospects of getting any money out of the district are more remote than ever, for it is a physical impossibility to collect rates which people refuse to pay en masse, and there is the further possibility that there will be a „no rent” movement at the same time.

But this tragi-comedy has been completely put in the shade by the uprising of the London unemployed. Poor relief is in the hands of special bodies, the Poor-Law Guardians. As a result of the Labour Victories of 1919 at the Municipal Elections, some of these bodies are controlled by the Labour Party entirely, and in others there is a very considerable Labour minority. Early this week, as a result of Unemployed Deputations to the Islington Guardians, this body agreed to a scale of unemployed relief which works out at £ 3/13/6 for a man and wife with a family of six children. The success of the unemployed demonstration in this district was naturally the signal for similar action in other districts, and in one case a demand was put forward for a scale which would have amounted to about £ 5 per week. At Woolwich there has been a formal detention of the Guardians by the Unemployed; at another place 21 unemployed, who had sought the shelter of the Workhouse proved refractory, with the result that at the local police court seven of them have had to be sentenced to a week's imprisonment with hard labour. Some districts have so far refused to capitulate to the new scale, but Gamberwell and Bermondsey have agreed to the new Islington Scale.

Naturally, these events have provided the Governmental Press with an admirable opportunity for a

campaign against the „Communist Danger”. The argument is that the Communists, defeated in their attempt to capture the Parliamentary machinery, are now utilising the unemployed as cats-paws in a renewed attempt upon society. That some at least of the leaders of the unemployed are extremists is certainly true, but the agitation against the new scale is characterised by an absence of restraint which is as painful as the naked violence of the claims presented by the unemployed themselves. It is essential that the case of the men should be properly understood. In the first place, £ 3/10 a week is objectively considered not a wildly extravagant amount in view of rising rents and the size of the family among which it is to be distributed. It is, in fact, equivalent to about 30/- pre-war. In the second place, the men are panic-stricken at the prospect of being deprived of their unemployment pay under the National Insurance Act. Thirdly, there is only too much truth in the statement that the Government was warned weeks ago of the possibility of trouble in the autumn, if they refused to face the situation squarely. It is often overlooked that the Government Actuary himself has always faced the possibility of continuous unemployment on a very large scale in the next two years.

But, of course, there is another side to the question. The burden of these payments will mean a crushing addition to the volume of local taxation, made all the heavier by the fact that there is no equalisation of the charge over the whole area. Secondly, there is the temptation which such high, or relatively high, relief payments, offer to the man in employment who is earning less than these amounts. There has accumulated enough evidence to show that in the case of the younger men and women on unemployment pay, the relief acts in a demoralising manner. It is to be feared that still higher payments than these will have a still more demoralising effect.

The argument of some papers is that the move is a wicked conspiracy to keep wages up, and by keeping them up, it will prevent trade from improving. There is some truth in this, though those of us who fought against the idea of regulating wages by the cost of living had not a very popular reception until recently. A thoroughly false economic doctrine has been accepted by society in the last few years, and now that it is realised that it cannot stand in the face of the facts, a bitter process of disillusionment has to be begun. One only wishes that statesmen would look a little longer ahead. The social bitterness which the wages struggle will now cause is a heavy price to pay for the mistakes which have been made.

The Ministry of Health, which has now charge of the control of poor relief matters, proposes to do what it can to check the grant of undue relief, but it does not appear to have power to enforce any given scale, though it can control the quality of institutional relief. The task must lie in the hands of the rate-payers, but as no election can take place this year, this is not much comfort.

Meanwhile, what is the trade position, since it is agreed on all hands that the only real remedy for our ills is increased trade? Between August 19 and August 26 there was a decline of 67,000 in the number of fully unemployed, whilst the number on short time fell by 27,000. This still leaves 1,575,000 fully unemployed, and 444,000 part-time employed. As to the state of trade, all that one can say is that if there is improvement, the improvement is very slow. I talked yesterday to two men connected with two great businesses; both gave it as their opinion that feeling in trading circles was hopeless. The utmost that can be said is that in the Iron and Steel Trades the fall in the price of coal and coke is leading to a slight revival, and that the clearing of stocks in the cotton trade is leading to a fractional improvement in yarn and cloth prices. The margin between cotton prices and yarn and cloth prices is

widening, and this undue margin will lead, it is hoped, to a rise in cloth prices, unless, as the pessimistic say, the rise in raw cotton is a mere flash in the pan. The boot and shoe trade is busy with home demands, the pottery trade seems satisfactory, and the clothing and dry goods trade is also improving, though it is admitted here that orders are about one third of last year.

With things in this condition, the temptation to blame someone else for the trouble is of course irresistible. The steel trade blames the coal owners, the home manufacturers blame the retailers, these blame the consumers strike, all of them of course blame the trade unions, the banks and the Government. A further step has been taken in extending the Export Credits Scheme, which now applies to Portugal and Italy, and the Economy Committee is proceeding with its labours, whilst the Post Office actually proposes to use the pillar boxes and the telegraph poles as advertising stations: all matters designed to please the business community, which refuses to take the change of heart at all seriously. As for the bankers, the interminable dispute on the virtue of inflation proceeds, and that is all that can be said, though the advocates of inflation are gaining in strength, or at any rate, in volubility.

The disputes in the Rubber Industry continue. It looked at one moment as if the refusal of Dutch interests to co-operate in a restriction of output-scheme had killed the proposal altogether, but yesterday there appeared a long letter in the Press from Messrs. Harrisons and Crossfield, which has attracted much attention. The upshot of their letter is that there is no need to take a too gloomy view of the position. „Rubber production, has now become a sound industry, resting on that surest of all foundations the permanent unavoidable and growing needs of the whole world for its product.” The shortage of consumption this year they attribute entirely to America, and the future is likely to show that consumption will equal the restricted production. But this still leaves the world with greatly increased stocks, and the argument of the letter is that „the principal remedy is the temporary restriction of output, organised and unorganised, and all interested in the industry should encourage restriction.” Meanwhile, it appears that the new Rubber Shareholders Association is making rapid progress, though it is really not very clear that a miscellaneous body of shareholders can help very much to arrive at a settlement of what is best for the industry.

Sept. 1 marked the beginning of the Official Post-War period, the war having ended on August 31 at midnight. For the man in the street, this means merely extra facilities for drinking, the hours of opening of licensed premises having now been extended by legislation passed at the end of last session, but in the City it means that settlement of pre-war bills and open accounts on the Exchange is now a closely approaching matter. Not that it is likely to make very much difference, the outstanding amount owing to the Bank of England is said to be only about £8 millions, and the Stock Exchange accounts are said to be practically all taken care of already. More important is the question whether the Stock Exchange is to go back to the system of fortnightly settlements, with definite carry-over facilities. It is understood that the Bank of England is not in favour of fortnightly settlements being reintroduced for Government Stock, in view of the fact that the pressure of business at the settlement would become intolerable. Views in other sections of the Exchange are also said to be divided. The present system of cash dealings is thus not likely to be immediately swept away.

AANTEEKENINGEN.

De Economische Toestand in Indië in het afgelopen jaar. — Aan het Verslag van den President van de Javasche Bank over het boekjaar 1920/1921 is het volgende ontleend:

De Handel in Nederlandsch-Indië heeft in 1920 een zeer moeilijken tijd doorgemaakt. Het geheele jaar werd hij beïnvloed door de groote fluctuaties in prijzen van producten en goederen, waarbij de eerste zes maanden nog een tijdperk waren van grooten voorspoed. De sterke rijzing der productenprijzen maakte, dat de economische toestand zeer gezond was; de Inlander kreeg hooge prijzen voor zijne producten, waaronder padi, welk laatste product van Gouvernementswege werd opgekocht, om later van Gouvernementswege weder te worden verkocht, toen de voedingsmiddelen voor de bevolking bleken voldoende te zijn.

De rijsthandel bleef het geheele jaar in handen van de Regeering. Prijzen werden hoog gehouden, want de Regeering zat met groote voorraden buitenlandsche rijst, die tot dure prijzen waren gekocht. Als gevolg van een ruimen oogst, die over het algemeen in Nederlandsch-Indië bestond, deed het geval zich voor, dat de eigen geteelde rijst, beter van kwaliteit, tot goedkoopere prijzen werd aangeboden dan de zoogenaamde Regeeringsrijst. Door deze dure Regeeringsrijst bleven ook de eerste kosten van levensonderhoud hoog; een gevolg daarvan was dikwijls het opvoeren van loonen, waardoor men zelfs zoo ver was gekomen, dat een havenkoolie f 1,50 à f 1,75 per dag kon verdienen. Met de rijzing der productenprijzen en de overal bestaande groote verdiensten, konden de hoogere loonen gemakkelijk betaald worden, men vergat echter, dat ook slechtere tijden zouden aanbreken en dan zou men voor de moeilijkheid staan van een verlaging der loonen.

Speciaal in den suikerhandel is gedurende de eerste 6 maanden enorm veel geld verdiend, maar het grootste gedeelte daarvan is in het tweede halfjaar weder verloren.

Een vermeende schaarschte van het product in Amerika en het vasthouden van voorraden door Cuba-planters, deden op een gegeven moment den prijs van suiker op Java tot f 70,— stijgen. Toen men kort daarop inzag, dat men de suikermarkt in Amerika verkeerd had beoordeeld, daalden de prijzen van f 70,— tot f 44,— en later tot beneden f 20,—.

Ongeveer gelijktijdig trad ook eene daling in bij andere producten, die alle ongekend hoog waren opgevoerd, toen men meende, dat na het sluiten van den vrede onmiddellijk normale toestanden weder zouden intreden. Nadat echter de eerste voorraden in Europa waren aangevuld, hielden koopers zich terug.

De schadelijke gevolgen voor Nederlandsch-Indië van de daling der productenprijzen werden het eerst gevoeld bij het artikel rubber. Waar Midden-Europa, als gevolg van de ongeregelde toestanden en den buitengewoon slechten financiële toestand, zich van het koopen van rubber onthield, daar beheerschte Amerika de markt. Overtuigd als men was, dat de productie groter was dan de tegenwoordige consumptie van rubber, hielden koopers in Amerika zich terug, wel wetende, dat zij het product tot lagere prijzen zouden kunnen koopen.

De daling der productenprijzen had eveneens een minder gunstigen invloed op de klapperolieindustrie. De Indische oliëfabrieken hadden tot nog toe geprofiteerd van de buitengewone omstandigheden uit den oorlog voortvloeiende; toen Europa begon mede te concurreren, moesten de Indische fabrieken het afleggen.

Het tijdvak van de reactie heeft zich verder voortgezet. Voor nagenoeg alle voornaamste uitvoerproducten zijn aan het einde van het jaar 1920 de prijzen in korten tijd van het vroeger hooge niveau tot veel lager peil gedaald, hetgeen tot ernstige moeilijkheden in den handel heeft aanleiding gegeven. Het eerst deden die moeilijkheden zich voor in den rubberhandel, door het faillieeren als gevolg van speculatie van een buitenlandsche Maatschappij te Batavia; vervolgens bleek een Noorsch concern zich dusdanig in speculaties in suiker te hebben begeven dat faillietverklaring moest worden aangevraagd. Het tekort werd daar tusschen de f 15 en f 20 miljoen begroot.

In nauw verband daarmee stond de afwikkeling der dure suikercontracten van Chineseche en Britsch-Indische koopers, en de enorme winsten vroeger gemaakt, moesten grotendeels worden aangereikt.

De daling in de theeprijzen heeft mede vele verliezen bezorgd. Verschillende ondernemingen hebben besloten om voorloopig het oogsten te staken.

Vergelijkt men de uitvoercijfers van Java en Madoera

over 1920 met die over 1919, dan blijkt dat de uitvoeren gedurende het verslagjaar aanmerkelijk minder zijn geweest dan die in 1919, een gevolg hoofdzakelijk van de omstandigheid, dat in 1919 belangrijke voorraden werden afgevoerd, welke zich hier te lande door gebrek aan scheepsruimte, gedurende de oorlogsjaren hadden opgehoopt. De cijfers geven dus geen juist beeld van den waren toestand.

	1918	1919	1920
Akarwangi	2.365 K.G.	66.020 K.G.	50.568 K.G.
Arachides, gepeld ...	5.010.000 "	8.811.000 "	8.676.000 "
" ongepeld	2.169.000 "	6.091.000 "	9.726.000 "
Arak	21.000 Liter	1.738.000 Liter	1.648.000 Liter
Cacao	806.000 K.G.	2.408.000 K.G.	995.000 K.G.
Caoutchouc	17.303.000 "	35.263.000 "	31.166.000 "
Cocabladeren	494.184 "	994.203 "	1.707.438 "
Coprah	3.493.000 "	103.848.000 "	47.733.000 "
Cubeben (staartpeper) ..	85.558 "	214.431 "	124.834 "
Damar	1.057.000 "	2.765.000 "	1.824.000 "
Foelie	39.132 "	56.780 "	49.821 "
Gambir	48.617 "	683.606 "	3.655 "
Hoeden, bamboe	1.576.000 St.	4.110.000 St.	3.244.000 St.
" pandan	2.655.000 "	5.751.000 "	7.787.000 "
Horens	11.119.000 "	97.845.000 "	45.174.000 "
Huiden, buffel	1.127.000 K.G.	5.751.000 K.G.	3.816.000 K.G.
" koe	1.610.000 "	4.560.000 "	2.080.000 "
" geit en bokkevellen ..	1.026.000 St.	3.078.000 St.	1.106.000 St.
Kinabast	2.440.000 K.G.	5.402.000 K.G.	4.526.000 K.G.
Kinine	251.104 "	642.028 "	418.861 "
Koffie, gepelde			
" Java	645.000 "	12.677.000 "	2.241.000 "
" Liberia	281.000 "	2.150.000 "	154.000 "
" Robusta	3.402.000 "	78.523.000 "	38.628.000 "
" andere	1.107.000 "	8.232.000 "	2.655.000 "
Lombok	147.000 "	468.000 "	771.000 "
Olie, aetherische:			
citronella	228.124 "	528.534 "	434.245 "
Olie, vette:			
" katjang	2.489.895 Liter	6.715.609 Liter	949.229 Liter
" klapper	27.777.000 "	76.891.000 "	63.899.000 "
Peper, witte	1.741.000 K.G.	3.654.000 K.G.	1.661.000 K.G.
" zwarte	10.135.000 "	20.355.000 "	7.515.000 "
Pinangnoten	4.989.000 "	6.724.000 "	4.846.000 "
Rotting	192.000 "	1.087.000 "	1.623.000 "
Spiritus	4.916.000 Liter	15.462.000 Liter	17.349.000 Liter
Tabak, blad	1.053.000 K.G.	32.392.000 K.G.	23.610.000 K.G.
" krossok	2.204.000 "	66.069.000 "	78.392.000 "
" gekorven	202.000 "	339.000 "	198.000 "
Tapioca, meel	19.791.000 "	93.148.000 "	64.140.000 "
" flake	4.797.000 "	19.815.000 "	3.891.000 "
" pearl	3.397.000 "	11.617.000 "	7.354.000 "
Thee, blad	27.186.000 "	48.620.000 "	42.545.000 "
" stof	546.000 "	2.006.000 "	593.000 "
Tin	11.565.000 "	16.252.000 "	13.648.000 "
Veevoeder:			
boengkil	10.000 "	14.050.000 "	4.406.000 "
oliekoecken	20.000 "	31.517.000 "	48.873.000 "
Vezels:			
gemoetoe(arenvezels) ..	33.273 "	45.505 "	84.513 "
kapok	8.843.000 "	17.082.000 "	12.205.000 "
katoen, gezuiverde ..	670.000 "	227.000 "	79.000 "
" ruwe	1.470.000 "	379.000 "	614.000 "
sisalhenne	14.051.000 "	15.119.000 "	16.141.000 "
Zaden, oliehoudende:			
djarakpitten	560.000 "	1.218.000 "	1.047.000 "
kapokpitten	7.000 "	9.035.000 "	12.973.000 "
sesamzaad	269.000 "	1.929.000 "	1.209.000 "

Is het vergelijk van deze cijfers dus, zooals gezegd, niet het juiste beeld van den waren toestand, evenmin is dat het geval bij eene vergelijking der cijfers van de douane ontvangsten.

De importhandel maakte toch, evenals de export, bijzondere tijden door. Het begin van het jaar was buitengewoon voordelig. Elke prijs, die gevraagd werd, werd betaald en de import was daardoor genegen, om onmiddellijk het verkochte tegen hoge prijzen, elders buiten Nederlandsch-Indië, weder in te kopen. Bovendien werd de aanvoer van diverse goederen zoo enorm groot, doordat vele goederen uit vroegere bestellingen in de Europeesche havenplaatsen lagen opgehoopt, en na de havenstakingen in een versneld tempo naar Indië werden verscheept. Plotseling trad ook de daling in en tegelijk daarmede de onthouding van de tweede hand om te kopen. Voor katoentjes kon eene daling van 50 pCt. worden geconstateerd. In November waren de voorraden goederen in Ned.Ind. zoo groot, dat de scheepvaartmaatschappijen aan verscheepers mededeelden, wegens abnormale omstandigheden in alle Nederlandsch-Indische havens geen afsciep in bepaalde maanden te kunnen garanderen. De importhandel bleef met groote stocks zitten; de tweede hand had voldoende voorraden, onthield zich van kopen en trachtte de prijzen eveneens op te houden. Het bleek echter spoedig dat het publiek ongenegen was, die hoge prijzen op den duur te betalen. Gelukkig hebben importeurs in vorige jaren enorm veel geld verdiend, zoodat de groote verliezen, die zij in het jaar 1920 te boeken hadden, grotendeels konden worden betaald uit de reserves, die zij hadden gemaakt.

De in- en uitvoerrechten en accijnzen bedroegen:

in 1917	f 38.622.978.58
in 1918	„ 39.574.896. —
in 1919	„ 52.333.433.76
in 1920	„ 83.582.642.24

Teneinde nog een vergelijk te kunnen maken tusschen de productenprijzen gedurende dit jaar, worden hieronder de prijzen gegeven van:

	1 Januari 1920	1 Juli 1920	31 December 1920
Suiker	f 45.50	f 55.50	f 20. —
Koffie, Java	„ 90. —	„ 80. —	„ 64. —
" Robusta	„ 64. —	„ 44.50	„ 28.50
Coprah	„ 34.50	„ 24. —	„ 20. —
Rubber	„ 1.47	„ 1.05	„ 0.44 1/2
Tapioca	„ 13. —	„ 10.50	„ 7. —
Tin	„ 196. —	„ 165. —	„ 170. —

Ten aanzien van den importhandel moet nog worden opgemerkt, dat de meer en meer veld winnende Japansche import, evenals de Amerikaansche, de sterke concurrentie niet alleen van Engeland als gewoonlijk ondervond, maar thans ook rekening had te houden met Frankrijk en Duitschland. Dit laatste land vooral had een grooten voorsprong door den stand van de valuta en het is wel merkwaardig, dat bij de algemeene malaise, die thans over de geheele wereld heerscht, de fabrieksnijverheid in Duitschland in vollen gang is.

De vrije invoer van rijst werd 15 April 1921 weder opengesteld. De voorraden van het Gouvernement werden verkocht; het is moeilijk na te gaan, welke financiële resultaten de Gouvernements bemoeienissen met den rijsthandel hebben gehad.

De Commissie destijds ingesteld door Z.Ex. den Gouverneur-Generaal om de Regeering te adviseeren in alle zaken, verband houdende met een geregelden aanvoer van buitenlandsche rijst, zoowel op Java als op de Buitenbezittingen en met de distributie daarvan, werd evenals in vorige jaren, in geen enkel geval gehoord.

De batikindustrie had mede sterk te lijden door de groote fluctuaties in prijzen van wit goed. Slechts enkele kapitaalcrachtige konden nog voortwerken, maar de meeste kleine batikrijen moesten worden gesloten. Verwacht kan worden, dat binnenkort de batikindustrie weder zal herleven, naarmate de grondstoffen gemakkelijker en goedkoper verkrijgbaar zullen zijn.

Voor de aanmoediging van industriële ondernemingen bleef ook dit jaar de door de Regeering in 1915 ingestelde Commissie tot Ontwikkeling der Fabrieksnijverheid werkzaam.

Haar arbeid betrof allereerst het voorbereiden en helpen stichten van nieuwe industrieën, daarnaast de uitbreiding van bestaande bedrijven, voorts het steunverleenen aan onvoldoend gefundeerde, doch levensvatbare en voor de staatshuishouding van belang zijnde fabrieken.

Onder de zaken, waarvoor in 1920 hare beoordeeling en medewerking werd verzocht, neemt het plan tot stichten eener kunststof-fabriek in Asahan, alsmede de stichting van metallurgische bedrijven, samenhangend met den uitbouw van belangrijke waterkracht- en electriciteitswerken in de Buitengewesten, eene voorname plaats in.

Als nieuwe te stichten ondernemingen werden door haar voorts in samenwerking met Hollandsche ondernemers plannen voorbereid voor de papierfabricage hier te lande en voor de textielindustrie; terwijl met hare medewerking op de loopende landsbegrooting memorieposten zijn uitgetrokken voor de oprichting eener zwavelzuurfabriek en eene fabriek voor de fabricage van chloor en soda, beide chemische industrieën verband houdende met het vraagstuk der springstoffabricage hier te lande en dus al evenzeer ten doel hebbende, geleidelijke onafhankelijkheid van het buitenland voor z.g. vitale of sleutelbedrijven.

Hare belangstelling gold verder het vraagstuk der inheemsche ijzerindustrie. Voorshands verleende zij hare medewerking aan een groote buitenlandsche groep, beoogende de stichting eener fabriek van spoorwegwagens.

Deze wagonfabriek is thans in Cheribon, de genoemde papierfabriek in Padalarang in aanbouw.

In voorbereiding bleven verder de lucifersfabricage hier te lande, het stichten eener glasfabriek, van een azijnzuurfabriek, van industrieën steunende op de bruinkooldestillatie enz. enz.

In het algemeen kan worden gezegd, dat van de volvoering al dezer plannen en de overweging van andere industriële mogelijkheden mede afhangt het scheppen van nieuwe welvaartbronnen voor de toekomst, steunende op Indië's bezit aan grondstoffen en mineralen, geschikt voor verwerking tot halffabrikaten en eindproducten.

Beschouwt men den geheelen economischen toestand in Nederlandsch-Indië, dan is die inderdaad op het oogenblik niet rooskleurig te noemen, evenmin als over bijna de geheele wereld. Het ziet er naar uit of ook de Javasche Bank voor groote moeilijkheden zal komen te staan, maar de toestanden in handel, landbouw en industrie zijn in Nederlandsch-Indië niet zoodanig, dat er redenen bestaan om met groote bezorgdheid de toekomst in te gaan. Van een economisch verval kan hier nog niet worden gesproken, want dat is er niet, al zou een oppervlakkige beschouwer van prijzen van producten thans met die van een jaar geleden bij die vergelijking gaan wanhopen aan goede resultaten. Men vergete niet, dat die prijzen over het algemeen nog hooger zijn dan die, voor den oorlog besteed. Naarmate normale toestanden in de wereld terugkeeren, en dat kan niet uitblijven, al zal het ook met schokken gepaard gaan, zullen ook normale productiekosten komen en een normale vraag naar producten van Nederlandsch-Indië.

De moeilijkheden moeten worden doorgemaakt en moeten worden overwonnen.

De krachtige positie van de circulatiebank, de onderlinge samenwerking van de andere banken in Nederlandsch-Indië, zooals die zich in het laatste jaar heeft geopenbaard, is er borg voor, dat men de moeilijkheden hier gemakkelijker zal overwinnen dan elders. Nederlandsch-Indië staat niet aan den vooravond van den economischen ondergang; wel mag men verwachten, dat veel van het zoo gemakkelijk in vorige jaren verdiende geld weder zal worden verloren, maar daarmee gaan de cultures, op zulk een hechten grondslag opgezet, nog niet te loor. Betere tijden zullen aanbreeken. Het is niet de eerste crisis, die men in Nederlandsch-Indië op cultuurgebied doormaakt en de geschiedenis heeft geleerd, dat elke crisis in de grondslagen der ondernemingen ten slotte nog verbetering heeft gebracht.

De internationale financieele en economische toestand. — Op het dezer dagen te Stockholm gehouden congres van de Interparlementaire Unie heeft Prof. Treub de volgende stellingen verdedigd:

1. „Opdat Europa zich zal kunnen opheffen uit den staat van oeconomische uitputting, waarin het door den oorlog is gebracht, is het van het hoogste belang, dat in ieder land de productie zooveel mogelijk wordt geprikkeld.

2. Opdat dit doel zoo spoedig mogelijk zal kunnen worden bereikt, is het dringend noodzakelijk, dat de industrieën van de verschillende landen worden bevrijd van de belemmeringen, welke veroorzaakt zijn ten eerste door de belemmeringen, welke veroorzaakt zijn, ten eerste door de de prijzen van de producten, en ten tweede door de regeeringsmaatregelen op het gebied van de distributie en andere regelingen van hetzelfde soort.

3. Zoowel voor de landen met gedeprecieerde geldswaarde, als voor die met hoogen wisselkoers is het een levensbelang, dat hun uitvoer zooveel mogelijk wordt bevorderd.

4. In verband met deze algemeene oeconomische noodzaak zou een politiek der regeeringen, welke er naar streeft, den invoer in hun respectievelijke landen te beperken, ten einde te komen tot een grooter actief saldo van hun internationale balans, ernstig bijdragen tot vertraging van het proces van oeconomische opheffing van Europa en diensgevolge ook van hun eigen land.

5. Daar de landen met hoogen wisselkoers hun oeconomischen toestand niet zullen kunnen verbeteren, tenzij zij hun uitvoer tot normale hoogte vermeerderen, hebben zij evenveel belang bij het economisch herstel van de landen met lager wisselkoers als die landen zelf.

6. De oeconomische toestand is zoo precair en draagt zooveel gevaren voor de naaste toekomst in zich, in alle landen van Europa zonder uitzondering, dat men niet mag hopen, zonder débacle uit dezen toestand te geraken, wanneer men niet komt tot een intense samenwerking van alle volkeren, gegrond op wederzijdsche welwillendheid. Men moet derhalve vastbesloten den weg van de internationale handelsvrijheid betreden en zonder verder dralen de politiek van de open deur volgen.

7. Het is de plicht van de parlementen van alle landen met name van die in de landen met sterk gedeprecieerde geldswaarde, om al hun invloed aan te wenden, opdat het ontwerp inzake *internationale credieten*, dat aangenomen is door de internationale financieele conferentie te Brussel, zoo spoedig mogelijk in werking wordt gesteld. Intusschen moeten de vraagstukken van handelscrediet in de eerste plaats opgelost worden door de handeldrijvende zelf

en door hun organisaties, door tusschenkomst van de *particuliere banken* en de relaties van deze banken over de geheele wereld.

8. De organisatie van het internationaal crediet moet niet alleen strekken om de toegestane credieten de noodige waarborgen te doen verkrijgen, maar ook er zorg voor dragen, dat deze credieten niet anders worden toegestaan dan met het oog op zaken van allereerste noodzakelijkheid voor het oeconomische leven van den debiteur. Het schijnt derhalve volstrekt noodzakelijk, dat, naast deze organisatie, een orgaan van controle wordt ingesteld ten opzichte van de aangelegenheden, waarvoor haar medewerking wordt ingeroepen. Dit orgaan zal het meest geschikt zijn om zich tegelijkertijd bezig te houden met het vraagstuk van de internationale verdeling van de grondstoffen, voor zoover het noodig zal zijn hierin te voorzien. Intusschen zal de werkzaamheid van dit orgaan op dit gebied zich moeten bepalen tot het hoogstnoodzakelijke en deze werkzaamheid zal moeten ophouden, zoodra de oeconomische toestand van de wereld voldoende hersteld zal zijn om deze bemoeiingen te kunnen ontberen.

Officieele en half-officieele organisaties, belast met een internationale verdeling van goederen van welken aard ook, zijn noodzakelijkerwijze zóó gebrekkelijk en zij stooten bij de uitoefening van haar taak op zóóvele moeilijkheden, dat men haar instelling alleen kan beschouwen als een noodmaatregel van zeer beperkt nut. Het gevaar bestaat, dat zij ernstige belemmeringen worden voor de oeconomische ontwikkeling van het oogenblik, of dat de wereldtoestand niet langer nadrukkelijk haar inmenging vraagt.

9. Het is volstrekt noodzakelijk, dat de *wisselkoersen* zich stabiliseeren, opdat de internationale handel weder zal kunnen opleven en zich krachtig zal kunnen ontwikkelen. Een zoodanige stabilisatie zal niet tot stand komen, zoolang de *geldinflatie* voortduurt, met name niet in de landen met sterk gedeprecieerde geldswaarde; maar het is noch noodzakelijk, noch wenschelijk, te streven naar een systematische deflatie. Een deflatie, die niet tegelijkertijd zeer langzaam en zeer voorzichtig tot stand zou komen, zou Europa stellen voor nieuwe problemen, welke niet minder moeilijk zouden zijn dan het vraagstuk van de inflatie.

10. De internationale handel zal belemmering blijven ondervinden en de uitvoerende landen met hoogen wisselkoers zullen een zeer ongelijke concurrentie hebben te dragen, zoolang de wisselkoers van de landen met sterk gedeprecieerde geldswaarden niet zal overeenstemmen met de koopkracht van hun geld in het eigen land.

11. De hier bedoelde vraagstukken zijn zoo uitgebreid en tegelijkertijd zoo ingewikkeld, dat de Interparlementaire Unie zich te dien aanzien niet kan uitspreken, zoolang deze vraagstukken niet het onderwerp hebben uitgemaakt van grondige bestudeering in bijzondere studie-commissies. De door de Unie ingestelde oeconomische studie-commissies zouden zich in verbinding kunnen stellen met de oeconomische en financieele commissie van den Volkenbond, ten einde tot de werkzaamheid van deze commissie bij te dragen en zooveel mogelijk te vermijden, dat tegenstrijdige oplossingen of voorstellen worden geopperd.

Systematische en diepgaande studies van de oeconomische wereldvraagstukken van den tegenwoordigen tijd in commissies, welke ad hoc door de Interparlementaire Unie worden ingesteld, zullen tevens kunnen bijdragen tot verhooging van de belangstelling van de parlementen in den oeconomischen arbeid van den Volkenbond, terwijl zij zullen bevorderen, dat het belang van dezen arbeid voor het verkrijgen van een werkelijken en duurzamen vrede meer in het oog valt.

Nadat de heer Treub in de conferentie te Stockholm bovenstaande stellingen had toegelicht, werd de volgende resolutie aangenomen:

„De 19e Interparlementaire Conferentie, kennis genomen hebbende van het rapport van den heer Treub over „het internationale oeconomische en financieele vraagstuk en de Volkenbond”, besluit tot het instellen van een oeconomische en financieele interparlementaire commissie, belast met het bestudeeren van de vraagstukken, behandeld door den heer Treub, met de daarbij behoorende vragen en met het uitbrengen van rapporten aan volgende conferenties.

De groepen zullen worden uitgenoodigd om ieder een lid in die commissie aan te wijzen. Het uitvoerend bestuur van de Unie wordt verzocht voor deze commissie een commissie van redactie van drie leden aan te wijzen, belast met het voorbereiden van de werkzaamheden van de commissie door het opstellen van vragen, lijsten, enz.”

BOEKAANKONDIGING.

T. E. Gregory, (Cassel reader in commerce, University of London), *Foreign Exchange before, during and after the war*. Humphrey Milford, Oxford. 116 blz.

Dit voortreffelijke, aan prof. Cannan opgedragen geschrift geeft, behalve een reeks statistische gegevens, een uitvoerige theoretische uiteenzetting van de oorzaken der koersbewegingen. De schrijver laat ons niet lang in het duister aan welke zijde hij zich in den strijd der meeningen ten dezen schaart. Reeds in de voorrede deelt hij mede, dat hij zich in het kamp dergenen bevindt, die in de inflatie en niet in de betalingsbalans de oorzaak der koersbewegingen zoeken. Hij voegt eraan toe, dat dit inzicht, dat aanvankelijk zoo vreemd aandeed, op het oogenblik vrijwel algemeen als het juiste wordt aangenomen. Laten wij hopen, dat hij niet te optimistisch is.

Geen beter voorbeeld van de ingewikkeldheid der economische causaliteit dan de wederkerige werking van betalingsbalans, wisselkoersen en prijsniveau op elkaar. Toch is het een betrekkelijk onontgonnen veld. Het pionierswerk is door Ricardo en zijne tijdgenooten verricht, zij trokken de groote lijnen. Sedert zijn wij echter niet veel verder gekomen. Het gouden standaard stelsel, de schrijver maakt zelf de opmerking, werkte te gemakkelijk; dat heeft het theoretisch denken verward en traag gemaakt. Men zocht niet naar de oorzaken, waardoor het systeem werkte.

Ook de slechtste dingen brengen wel eens iets goeds voort. Uit de tegenwoordige geldverwarring is het begrip: koopkrachtpariteit te voorschijn gekomen, dat den weg voor verder zoeken gebaand heeft.

De schrijver wijst er op, dat, wat thans als de theorie van Prof. Cassel bekend staat, niets anders is dan een uitwerking van de denkbeelden, die sedert de dagen van het Bullion Committee door de economische wetenschap als vaststaande zijn aangenomen. De quantiteits-theorie is volgens dezen schrijver een onomstootelijke waarheid, al kan men van meening verschillen over de vraag, wat als geld moet worden beschouwd, en over de snelheid en nauwkeurigheid, waarmede het prijsniveau op een geldvermeerdering reageert.

En de fundamentele wetten der economie zijn niet veranderd, integendeel, zij zijn volledig bevestigd door wat in den oorlog is gebeurd; maar men zag niet, dat de traditionele oplossing van problemen niet meer opging, omdat men de vrije beweging van het goud had belemmerd.

Op zeer verdienstelijke wijze rafelt de schrijver de bovengenoemde wisselwerking van betalingsbalans, koersen en prijzen uit elkaar, om tot de conclusie te komen, dat in- en uitvoeren niet meer dan een tijdelijke werking op den koers uitoefenen, en het eindresultaat steeds op de prijsniveau's berust. Hier en daar schijnt ons zijn uiteenzetting minder bevredigend, maar de tijd voor een volmaakt geschrift over de koersen is nog niet gekomen; des schrijvers verdienste is er niet geringer om, wanneer misschien nog hier en daar feilen aan zijn werk kleven. Wat tegenwoordig op dit gebied geleverd wordt, is eerst een begin.

Wij laten hier enkele voor de strekking van het geschrift, en ook voor den levendigen stijl van den schrijver kenmerkende aanhalingen volgen.

Naar zijn meening ligt de hoofdoorzaak van de ontwrichting der wisselkoersen, „in de algemeene verwaarloozing van de regelen van het gezond verstand bij de geldvoorziening”. Hij wijst op verschillende bronnen van misverstand: zoo b.v. dat men in den regel meent, dat op de wisselmarkt vreemd geld wordt verhandeld, terwijl de waar, die daar wordt gekocht en verkocht, uit vorderingen bestaat.

Hij wijst erop, dat niet goud het saldo van de betalingsbalans aanvult, zooals het in het gebruikelijke jargon heet, maar dat goud maar één van vele dingen is, waarmede internationale schulden plegen betaald

te worden. Hij toont aan, dat men de dagelijksche balans met de periodieke dooreenhaalt, en dat de groote overschotten van niet op een of andere wijze afgedane internationale vorderingen, waarover men zooveel hoort spreken, niet bestaan, (a balance rarely exists).

Laat men, aldus de schrijver, zijn aandacht maar aan de waarde van het geld, aan het prijsniveau wijden, over de betalingsbalans behoeft men zich niet ongerust te maken (there is no need to worry about the balance of trade), die zal wel voor zichzelf zorgen.

Hij wijst op de futiliteit van de pogingen om de wisselkoersen te beïnvloeden, en op de dwaling, dat de marktenexport de mark zou doen dalen: niet die export maar de overmatige uitgifte draagt de schuld.

De houding der regeeringen kenschetst hij aldus: zij hebben éerst zeven jaar lang de geldhoeveelheid vermeerderd om voor hunne onderdanen het feit te verbergen, dat oorlog een kostbaar vermaak is, en toen getracht het prijsniveau desniettegenstaande omhoog te houden.

Nu de oorlogswoekeraar uit de mode begint te raken, wordt de koersspeculant degene, op wiens schouders de schuld wordt geschoven voor dingen, waarvoor de regeering verantwoordelijk is. De speculatie vervroegt alleen de gevolgen wat en maakt de koersen niet ongunstiger, maar de ongunstige koersen maken het de moeite waard te speculeeren. Speculatie verhinderen is hetzelfde als den thermometer veranderen, omdat hij hoog wijst in een kamer, waar men alle vensters gesloten en een vuur aangelegd heeft.

De schrijver houdt zich ook bezig met de discussie, die tusschen Prof. Cassel en schrijfster dezes is gevoerd over de oorzaken van de afwijking tusschen koersen en koopkrachtpariteit. Hij noemt het een belangwekkend teeken van het internationale karakter der economie, dat zulk een discussie plaats vond tusschen een Zweed en een Hollandsche in een Engelsch tijdschrift. Hij geeft ook een eigen uitlegging van dit zeer ingewikkeld verschijnsel, die ons echter niet kan bevredigen. Een geanticipeerde verdere daling van den koers zou op de Mark gewerkt hebben. Deze uitlegging schijnt ons in strijd met des schrijvers eigen beschouwingen over de werking der speculatie.

De schrijver komt ten slotte tot de middelen ter verbetering.

Prijzen en koersen moet men ongemoeid laten; en niets verwacht hij van de plannen, in het bijzonder voor Oostenrijk gemaakt, om naast het oude geld een nieuwe geldsoort te scheppen: zij laten alles bij het oude, zijn volmaakt nutteloos en kunnen alleen de verwarring nog wat vergrooten. Men ziet daarbij ook voorbij, dat men in het goud te allen tijde een internationaal verrekenmiddel had en heeft.

Of er gedefleerd moet worden, laat de schrijver in het midden, wel somt hij de nadeelen ervan op. Maar het ééne dat gebeuren moet, aldus de schrijver, is met twee woorden te zeggen, die hij met kapitale letters neerschrijft: houd op met de inflatie, *stop inflation*.

Het geschriftje is uit den aard der zaak, hoe levendig ook geschreven, geen lichte lectuur. Want even gemakkelijk als het is, zich met een formule als: „de wisselkoersen stijgen door de ongunstige betalingsbalans” van de zaak af te maken, even moeilijk is het in de stof door te dringen. Moge dat niet van de lezing van dit nuttige geschrift van een Engelschman van naam terughouden. Men zal zijn moeite ruimschoots beloond vinden.

E. C. VAN DORP.

INGEZONDEN STUKKEN.**DOLLAR- EN PONDENKOERS.**

Hooggeachte Heer Redacteur,

In het onderschrift, door U toegevoegd aan het artikel van Prof. Bordewijk over „Dollar- en ponden-koers”, komt een zinsnede voor van zeer principieelen aard in mijne oogen, waarmede ik het zoo volstrekt

oneens ben, dat ik niet wil nalaten daartegen op te komen.

„Een van de eerste plichten”, zoo schrijft U, „die de wetenschap in deze tijden heeft, is m.i. juist deze, dat zij gedurig wijst op de ontzaggelijke ingewikkeldheid en de talrijkheid der factoren, die in het dagelijksch verloop tot uiting komen en waarschuwt tegen overijde en te absolute conclusies.” De laatste zeven woorden onderschrijf ik, maar de daaraan voorafgaande? Neen, driemaal neen, de eerste plicht van de economische wetenschap in deze moeilijke en ingewikkelde tijden is uit de ingewikkelde verschijnselen de groote lijnen bloot te leggen en deze duidelijk voor te houden aan de zeer velen, die of overijde beslissingen plegen te nemen op grond van hetgeen de practijk op relatief zeer klein gebied hun schijnt te leeren of die (en dit zijn de verstandigsten) hunkeren naar duidelijke leiding in den doolhof van schijnbaar strijdige feiten en van strijdige meeningen. Op geen enkel gebied van de economie is het opdiepen van, en het vasthouden aan de groote lijnen, het weglaten, zooveel immer mogelijk en verdedigbaar, van verwarrende bijkomstigheden m.i. zoo volstrekt noodig als op het gebied van het geldwezen, dat in de laatste jaren zoo ontzettend moeilijk is gebleken.

B.v.: De dollar staat op f 3,20 (misschien is het al f 3,15 of 3,25; het doet er m.i. weinig toe) de gulden is geen 40 maar nog slechts 30 dollarcenten waard. Van die depreciatie is er één oorzaak, die U, M. de Red., ook erkent, een oorzaak, waaraan U en de meeste wetenschappelijke economisten meenen, dat hier te lande iets te verbeteren valt; er is daarnaast nog een aantal andere oorzaken, waaraan wij beslist niets kunnen doen: als één van die laatste oorzaken niet werkte, zoude de dollar misschien niet op f 3,20 maar op f 3,15 staan; als er nog een andere niet werkte, wellicht op f 3,10 enz.; alle te zamen zijn ze misschien de schuld dat de dollar bij oogenblikken althans nog 20, 30 en 40 ct. hooger staat dan het geval zoude zijn, als alleen de oorzaak werkte, die hier te lande ligt. Wat kan het nu onder zulke omstandigheden voor nut hebben om de toch reeds zoo moeilijke discussie over de vraag, of de machthebbenden hier te lande, door de hoofdoorzaak weg te nemen of te verzwakken, al of niet iets doen kunnen opdat de dollar minder hoog blijve staan¹⁾ te embrouilleeren en misschien voor 90 pCt. van de belangstellenden (mij zelf inclus) vrijwel onbegrijpelijk te maken door het zeer voorzichtig opperen van allerlei vermoedens en onderstellingen omtrent oorzaken, waaraan wij zeker niets kunnen veranderen?

Gold het om in een kalmen tijd, waarin voor de theorie in maar weinige actueele vraagstukken den weg te wijzen viel, de wetenschap te verdiepen door het in elkaar zetten en wederom uit elkaar pluizen van uiterst moeilijke casus posities, natuurlijk was ik dan geheel op uw zijde; de wetenschap zoude daarbij geen detail of bijkomstigheid buiten beschouwing mogen laten om tot volkomen juiste verklaringen te komen. Maar zoo is het niet; wij zijn in een tijd, waarin het er om gaat: of met terzijde werping van de theorie door ontzettende schade (en schande) wijs te worden of wel te trachten door vasthouden aan de beproefde hoofdbeginselen, die de wetenschap aan geeft, aan nog meer materiele rampen en ellende te ontkomen.

Als de economische wetenschap in zulk een tijd niet beter weet te doen dan de voorstelling der zaak zóó ingewikkeld te maken, dat het, zelfs den meer ingewijden en aan goed overdenken der vraagstukken gewenden, telkens gaat duizelen, als de eisch, die U zelfs in deze tijden in de eerste plaats aan de wetenschap stelt, algemeen aanvaard mocht worden, dan vrees ik ten zeerste, dat er bij vele lezers van economische geschriften een neiging zou komen om op vragen als: „inflatie of geen inflatie”, „gouduitvoer of geen gouduitvoer”, „discontowijziging of niet”, „al of

¹⁾ Met als gevolg een hoog invoerrecht op belangrijke levensmiddelen.

niet defleeren”, maar liever het antwoord te zoeken door aftelling op een paar rijen knopen van een kleedingstuk, dan zich het hoofd te breken op kolommen vol onderstellingen en vermoedens van mogelijkheden, waaraan dezerzijds niets te veranderen valt.

Ik ben overtuigd, dat het „gedurig wijzen op de ontzaggelijke ingewikkeldheid en de talrijkheid der factoren”, die ook wel eenigen, soms zelfs belangrijken, invloed kunnen hebben, practisch niets is dan in de kaart spelen van de niet weinigen, „wien (zooals het Verslag van de Kam. van Kooph. v. Rotterdam het zoo juist uitdrukte) wetenschappelijk denken te zwaar valt en die daarom uit naam van de practijk de theorie geheel verwerpen, als zijnde iets dat slechts voor normale tijden geldt”.

Er is natuurlijk niets tegen — ja zelfs alles vóór, — dat in den strijd der meeningen over vraagstukken als b.v. de depreciatie van ons geld, zoo nu en dan eens nuchter wordt opgemerkt: „Heeren Strijdenden, wilt er aan denken, dat gij wel geen van beiden geheel gelijk zult hebben met de oorzaken, die gij aanwijst, dat er zeker in deze tijden, meer nog dan anders, naast de hoofdoorzaak een menigte — soms lang niet onbeduidende — bijoorzaken medewerken tot den ongewenschten toestand, bijoorzaken, waaraan wij niets kunnen doen.” Maar wie die wenschelijke en practische waarschuwing doet klinken, moet dan toch m.i. zeer voorzichtig zijn, niet zóóveel ten bewijze aan te voeren, niet zóózeer in bijkomstigheden zich te begeven, dat de hoofdkwestie onduidelijk wordt en het aan vele lezers (die over de vraag, of zij iets begrijpen met zich zelf eerlijk zijn) als ein Mühlrad im Kopf herumdrehen gaat, met het gevolg, dat zij hun belangstelling voor wetenschappelijke verklaringen en recepten verliezen en, voorzoover zij zelf te handelen hebben, tot het meest hopelooze opportunisme komen, ja erger (om het Versl. van de Rott. Kam. v. Kooph. nog eens te citeeren): „tot een onbewust handelen zonder zich rekenschap te geven van het waarom, vervallen.”

ANT. v. GIJN.

Den Haag, 2 Sept. 1921.

[Naar aanleiding van de opmerkingen van den geachten inzender een enkel woord. De vraag, waar het om gaat, is deze: Mag de wetenschap één der factoren, die een toestand beheerschen, isoleeren, met verwaarloozing der andere? Gaat het om wetenschappelijk onderzoek, dan is het antwoord: ja, en zal resultaat in vele gevallen slechts langs dezen weg zijn te bereiken. Zoo spoedig het evenwel gaat om de practische vraag, welk beleid onder zekere omstandigheden moet worden gevolgd, dan moet óók de wetenschap alle factoren in acht nemen. Ook dan, wanneer er onder deze factoren in hoofdzaak slechts één is, waaraan iets te doen is, blijft deze eisch gelden. Getracht moet worden uit te maken, welk aandeel deze factor heeft aan den toestand en welk resultaat middelen met een gewijzigde politiek te bereiken is. Het verschil tusschen Mr. van Gijn en mij is blijkbaar, dat hij beide grooter acht dan ik op het oogenblik zou durven. Men staat nu eenmaal voor de feiten en een positie als die van de Zweedsche kroon tegenover den Amerikaanschen dollar moet wel tot groote voorzichtigheid manen. Eenmaal het bestaan van andere factoren erkennende, mag men, vooral wanneer zij zoo enormen invloed oefenen, althans een poging deze factoren te determineeren, niet uit den weg gaan.

B.]

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN AUGUSTUS 1921.

Provinc. en Gemeentelijke leeningen f	7.175.000,—
zijnde:	
Woensdrecht f 60.000,—	6% obl. a 100%
Gennep f 105.000,—	6½% obl. a 100%
Soerabaia f 5.000.000,—	7½% obl. a 100%
Semarang f 2.000.000,—	7½% obl. a 100½%

Transporteeren.. f 7.175.000,—

Vervolg op pag. 772.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND JULI 1921

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	12.056.113	8.954.720	36.066.340	29.383.536	—	—	24.010.227	20.428.816
II Plantaard. voortbrengselen	242.123.108	46.073.328	112.967.542	18.339.142	129.155.566	27.734.186	—	—
III Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabrik. daarv.	652.523.766	39.893.328	221.911.320	13.752.048	430.612.446	26.141.280	—	—
IV Meel en meelfabrikaten	23.159.850	5.740.349	24.284.910	4.783.237	—	957.112	1.125.060	—
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfvaren en kleurstoffen	16.843.403	4.658.730	4.833.467	2.380.747	12.009.936	2.277.983	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrikaten van deze stoffen, n. a. g. ..	36.827.316	8.945.385	21.157.643	8.266.181	15.669.673	679.204	—	—
VII Hout en fabrikaten van hout en dergelijke stoffen; meubelen, v. a. s.	97.084.404	9.619.890	2.926.266	754.495	94.158.138	8.865.395	—	—
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	2.250.622	3.770.251	2.487.014	2.564.764	—	1.205.487	236.392	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleederen en modewaren	4.893.049	15.043.138	2.698.717	8.131.984	2.194.332	6.911.154	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	125.452.521	2.855.873	3.045.919	585.090	122.406.602	2.270.783	—	—
XI Glas	2.739.567	986.545	3.411.452	969.489	—	17.056	671.885	—
XII Papier	3.898.593	2.057.201	10.345.455	2.337.524	—	—	6.446.862	280.323
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	28.668.775	12.804.786	26.138.863	12.266.495	2.529.912	538.291	—	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	4.996.340	4.889.480	1.629.583	1.838.091	3.366.757	3.051.389	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	14.534.128	17.874.629	4.590.195	4.937.058	9.943.933	12.937.571	—	—
Totaal	1.268.051.555	184.167.633	478.494.686	111.289.881	789.556.869	72.877.752	—	—
Waarvan Gouden Zilver, al of niet gemunt (opgenomen in groep III)	221.181	13.504.466	10.093	5.869.652	211.088	7.634.814	—	—

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in guldens. *)

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1918	1919	1920	1921	1918	1919	1920	1921
Januari	68.009.520	75.073.388	256.207.615	214.136.278	51.437.578	41.321.453	135.932.785	115.835.310
Februari	45.903.517	106.229.028	233.591.043	170.494.270	54.372.261	44.543.205	113.309.645	120.956.498
Maart	48.897.456	148.758.852	187.916.138	213.830.220	47.372.422	52.680.723	68.210.466	107.204.662
April	35.302.563	189.565.086	203.592.812	195.781.602	30.702.241	50.827.142	99.448.337	108.819.697
Mei	35.055.767	257.009.336	298.514.162	168.114.951	35.843.354	96.168.708	170.393.137	93.818.710
Juni	30.330.163	258.183.821	345.402.373	188.559.719	23.040.469	126.270.353	179.478.445	120.815.908
Juli	47.764.858	274.264.390	314.861.366	170.663.167	35.046.826	133.623.129	177.114.162	105.420.129
Augustus	40.567.746	313.403.619	267.956.122	—	25.501.391	163.771.619	130.018.883	—
September	67.610.188	298.107.886	317.368.670	—	27.641.796	162.131.110	165.965.569	—
October	67.702.922	319.833.079	337.338.332	—	12.704.155	214.577.467	148.140.438	—
November	57.929.799	296.351.809	270.811.334	—	15.278.909	171.171.804	156.557.011	—
December	63.282.114	288.958.920	298.867.123	—	22.268.327	154.241.692	156.922.833	—
Totaal	608.356.613	2.825.739.214	3.332.427.090	1.321.580.207	381.209.729	1.411.308.405	1.701.491.711	772.870.914

*) In de Statistiek over December 1919 zijn de bedragen vermeld met inbegrip van gouden en zilveren munt en muntmateriaal.

Transport.. f	7.175.000,—
Industriele Ondernemingen ..	2.500.000,—
zijnde:	
N.V. Van den Bergh's Fabrieken	f 2.500.000,— 7 % obl. à 100 %.
Petroleum Ondernemingen ..	1.582.000,—
zijnde:	
Geconsolideerde Hollandsche Petroleum Compagnie f	1.582.000,— cert. A à 100 %.
Spoorweg-Maatschappijen ..	1.000.000,—
zijnde:	
Seruoedal Stoomtram-Maatschappij	f 1.000.000,— 7 % obl. à 100 %.
Diversen ..	960.000,—
zijnde:	
N.V. Gemeenschappelijk Eigendom, Maatschappij tot exploitatie van woon- en winkelhuizen f	300.000,— aand. à 120 %.
Vereeniging voor Jaarbeurzen in Nederland f	600.000,— 7 % obl. à 100 %.
Totaal	f 13.217.000,—

Totaal der emissies in Januari ..	f 49.295.330,—
Februari ..	29.964.250,—
Maart	69.463.000,—
April	19.416.000,—
Mei	36.486.931,25
Juni	49.850.500,—
Juli	104.801.800,—
Augustus ..	13.217.000,—
Algemeen Totaal ..	f 372.494.811,25

Bovendien:

f 53.430.000,— 3/m. Schatkistpromessen à f 987,82
 „ 6.570.000,— 6/m. „ „ „ 976,10
 terwijl voorts ook hier te lande gelegenheid bestond tot inschrijving op de uitgiften van Brikettwerke Dames & Beth Mrk. 25.000.000,— 6 % obl. à 100 %; „Phoenix“ Aktien Gesellschaft für Bergbau u. Hüttenbetrieb Mrk. 139.000.000,— aand. à 110 %; Dresdner Bank Mrk. 350.000.000,— aand. à 150 %.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15	Zweeds. R.kebk 6 6 Juli '21
Bk. { Bel. Binn. Eff. 5½ 19 Oct. '20	Bk. v. Noorw.. 6½ 6 Juli '21
{ Vrsch. in R.C. 6½ 19 Oct. '20	Zwits. Nat. Bk. 4 13 Aug. '21
Bk. van Engeland 5½ 22 Juli '21	Belg. Nat. Bk. 5-5½ 19 Mei '21
Duitsche Rijksbk. 5 23 Dec. '14	Bank v. Spanje 6 4 Nov. '20
Bk. van Frankrijk 5½ 28 Juli '21	Bank v. Italië. 6 20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk. 5 25 Juli '21	F. Res. Bk. N.Y. 5½ 20 Juli '21
Nat. Bk. v. Denem. 6 5 Mei '21	Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
3 Sept. '21	—	2½	4½	4-½	—	5-5½ 1)
29 A.-3 S. '21	—	2½-3¼	4½-½	4-½	—	4½-5½
22-27 A. '21	—	3 1/3	4½-¾	4-½	—	4½-5½
15-20 „ '21	—	3¼-4¼	4¾-7/8	4-½	—	5-6
30 A.-4 S. '20	3½-1½	4-1½	6¾	4-½	—	6-10
1-5 Spt. '19	3¾-1/8	4	3½	4-½	—	4½-6
20-24 Juli '14	3½-¾	2¼-¾	2¼-¾	2½-½	2½	5½-7½

1) Noteering van 2 September 1921.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De week opende met een sterke dalging voor alle wissels. Londen liep terug van 11.81½ tot 11.70½ en dollars van 3,20¼ tot 3,13%. Hiermede was echter voor deze wissels het laagste punt bereikt en konden dollars in het bijzonder weder niet onbelangrijk verbeteren. Parijs en Berlijn bleven echter doorlopend aangeboden. In Parijs verwacht

men nog steeds een algemeene stijging der koersen op het buitenland zoodat deze wissel waarschijnlijk een gedeelte van de in de laatste maanden behaalde avances zal moeten prijsgeven. Daar België steeds prijshoudend blijft krimpt het agio tusschen deze twee wissels geleidelijk in. Berlijn was ook in de nieuwe week weder flauw, zoodat heden voor 3.45 werd afgedaan. Skandinavië was wederom zeer onzeker. Vooral Noorwegen blijft sterk schommelen. De handel in dezen wissel is zoo gering, dat bijna iedere vraag of aanbod van eenige beteekenis de sterkste schommelingen veroorzaakt. Nu het reisseizoen ten einde loopt, begint Zwitserland langzaam aan terug te loopen. Ook Spanje was flauw, hoofdzakelijk door den Marokkaanschen tegenslag. Buenos Aires vaster, ca. 95. Daarentegen Indië weder teruglopend en voor 99½ aangeboden, terwijl meestal niet meer dan 98% à 99 geboden werd.

KOERSEN IN NEDERLAND

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York**)
29 Aug. 1921..	11.80½	24.77½	3.70	0.37½	23.99	3.20
30 „ 1921..	11.78½	24.77½	3.72½	0.40	23.98	3.18½
31 „ 1921..	—	—	—	—	—	—
1 Sept. 1921..	11.74½	24.70	3.67½	0.38	24.—	3.14
2 „ 1921..	11.71½	24.61	3.59	0.37½	24.—	3.12½
3 „ 1921..	11.72½	24.45	3.58½	—	—	—
Laagste d. w. 1)	11.70½	24.42½	3.53	0.41	23.85	3.11
Hoogste „ „ 1)	11.81½	24.82½	3.75	0.35	24.05	3.20¾
26 Aug. 1921..	11.83	24.86	3.74	0.37½	24.03	3.21
19 „ 1921..	11.79½	24.95	3.82	0.38	24.41½	3.22½
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48¾

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stock- holm *)	Kopen- hagen *)	Chris- tiana *)	Zwitser- land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
29 Aug. 1921	69.30	54.90	43.15	54.35	41.65	99
30 „ 1921	69.10	55.15	44.—	54.12½	41.45	99
31 „ 1921	—	—	—	—	—	99
1 Sept. 1921	68.30	55.90	42.85	53.65	41.15	99
2 „ 1921	68.10	55.60	42.40	53.40	41.—	99
3 „ 1921	68.25	55.60	42.30	53.62½	40.60	99
L'ste d. w. 1)	68.—	54.45	42.—	53.40	39.90	98¾
H'ste „ „ 1)	69.30	56.25	44.—	54.35	41.70	99½
26 Aug. 1921	69.40	55.—	43.10	54.30	41.60	100¾
19 „ 1921	68.65	52.60	41.90	54.50	41.75	99½
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 27 Augustus. 3) Idem van 20 Augustus.

Termijnnoteringen der Valuta-Kas.

Ecarts tusschen termijnnotering en contanten koers.
 (week van 29 Augustus—2 September 1921.)

Londen.	Medio Sept.	Medio Oct.	Medio Nov.
Hoogste B Koers	} disag. ¼ ct.	agio ¼ ct.	agio ½ ct.
Laagste B „		Pari	„ ¼ „
Hoogste L „		agio ¾ „	„ 1 „
Laagste L „	} agio ¼ „	Pari	„ ½ „

New-York.	Medio Sept.	Medio Oct.	Medio Nov.
Hoogste B Koers	} disag. ½ ct.	disagio 1 ct.	disagio 1½ ct.
Laagste B „		„ 1/8 „	„ 1 „
Hoogste L „		„ 1/8 „	„ 1 „
Laagste L „	} Pari	„ 1/4 „	„ 1 „

Parijs.	Medio Sept.	Medio Oct.	Medio Nov.
Hoogste B Koers	agio 2½ ct.	disagio 7½ ct.	disagio 10 ct.
Laagste B „	disagio 2½ „	Pari	„ 5 „
Hoogste L „	} Pari	disagio 2½ „	Pari
Laagste L „		„	disagio 2½ „

België.	Medio Sept.	Medio Oct.	Medio Nov.
Hoogste B Koers	agio 2½ ct.	agio 5 ct.	agio 5 ct.
Laagste B „	disagio 2½ „	Pari	„ 2½ „
Hoogste L „	agio 2½ „	agio 5 „	„ 10 „
Laagste L „	Pari	„ 2½ „	„ 5 „

Berlijn.	Medio Sept.	Medio Oct.	Medio Nov.
Hoogste B Koers	} Pari	agio 1 ct.	agio 3 ct.
Laagste B „		„	„
Hoogste L „		agio 2 ct.	„ 5 „
Laagste L „	} „ 1 „	„ 3 „	„ 4 „

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in % per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
2 Sept... 1921	3.71.—	7.74	1.13	31.78
Laagste d. week	3.70.25	7.74	1.13	31.40
Hoogste „ „	3.74.50	7.87	1.16	31.91
27 Aug... 1921	3.68.75	7.74	1.14	31.20
20 „ „ 1921	3.66.50	7.74	1.18	30.99
Muntpariteit..	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 1/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	19 Aug. 1921	26 Aug. 1921	27 Aug./2 Sept. '21 Laagste Hoogste	2 Sept. 1921
Alexandrië..	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*B. Aires ¹⁾ ..	d. p. \$	44	44 3/16	43 3/8	44 1/2
Calcutta ...	Sh. p. rup	1 4/19/16	1/5	1 4/8	1 5/16
Hongkong ...	id. p. \$	2/9	2 8/8	2/8	2 9/16
Lissabon	d. per Mil.	6	6 1/8	5 3/4	6 1/2
Madrid	Peset. p. £	28.26	28.43	28.35	28.67
*Montevideo ¹⁾	d. per \$	43 1/4	45 2)	41 1/2	44
Montreal....	\$ per £	4.06	4.09	4.08	4.17 1/2
*R.d.Janeiro.	d. per Mil.	8 1/16	7 23/32	7 23/32	8 3/32
Rome	Lires p. £	84.75	86.50	81.00	86.50
Shanghai....	Sh. p. tael	3/9 1/8	3/8 3/4	3/7	3/9 1/4
Singapore ..	id. p. \$	2 3/8	2 3/8	2 3/16	2 3/16
*Valparaiso..	peso p. £	36.20	38.80	38.20	40.10
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/7 1/4	2/7 3/8	2/7	2/7 1/16

*Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) Noteering van 25 Augustus.

NOTEERING VAN ZILVER

Noteering te Londen te New York

3 Sept. 1921	38 1/4	63 1)
27 Aug. 1921	38	62
20 „ 1921	38 1/2	61 7/8
13 „ 1921	37 3/8	61.—
4 Sept. 1920	60 1/8	94 2)
6 Sept. 1919	61	111 3/4
20 Juli 1914	24 15/16	54 1/8

1) Noteering van 2 Sept. 1921. 2) Idem van 3 Sept. 1920.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 5 September 1921

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 145.449.689,44 B.-bk. „ 34.622.063,98 1/2 Ag.sch. „ 62.520.718,14	f 242.592.471,56 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 47.933.726,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		47.933.726,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 60.396.338,94 1/2 B.-bk. „ 16.926.564,08 Ag.sch. „ 79.963.067,26 1/2	f 157.285.970,29
Op Effecten	f 144.198.770,29	
Op Goederen en Spec.	„ 13.087.200,—	157.285.970,29
Voorschotten a. h. Rijk	„ 12.000.348,61 1/2	
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 56.237.620,—	
Muntmat., Goud	„ 549.730.929,59	
	f 105.968.549,59	
Munt, Zilver, enz.	„ 10.283.155,42	
Muntmat., Zilver	„ „	616.251.705,01
Effecten		
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.275.094,75	
id. van 1/5 v. h. kapit.	„ 3.954.306,87 1/2	9.229.401,62 1/2
Geb. en Meub. der Bank	„ 3.747.500,—	
Diverse rekeningen	„ 15.802.709,50	
		f 1.104.843.832,80 1/2

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 5.386.728,62 1/2
Bankbiljetten in omloop	„ 1.021.031.080,—
Bankassigatiën in omloop	„ 3.949.664,34 1/2
Rek.-Cour. Het Rijk	f —
saldo's: Anderen	„ 43.424.855,73 1/2
	43.424.855,73 1/2
Diverse rekeningen	„ 11.051.503,90
	f 1.104.843.832,80 1/2

NED. BANK 5 September 1921 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 401.829.958,91
Op de basis van 1/5 metaaldekking..... „ 188.148.838,90
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is... „ 2.009.149.790,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's	18.917.754,99	
Buitenlandsche wissels..	38.904,—	
Beleeningen		1.491.588,45 1/2
Goud		—
Zilver		282.799,58 1/2
Bankbiljetten.....	16.902.410,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's ..		5.501.972,80 1/2

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
5 Sept. 1921.....	605.969	10.283	1.021.031	47.375
29 Aug. 1921.....	605.969	10.566	1.004.129	50.770
22 „ 1921.....	605.969	10.681	993.146	53.758
15 „ 1921.....	605.969	11.007	1.004.597	58.938
8 „ 1921.....	605.969	10.792	1.018.178	60.967
6 Sept. 1920.....	636.339	16.747	1.033.388	75.450
6 Sept. 1919.....	631.587	5.801	1.003.950	66.211
25 Juli 1914.....	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
5 Sept. 1921	242.592	72.000	157.286	401.830	57
29 Aug. 1921	223.675	69.700	158.778	404.814	59
22 „ 1921	223.122	70.700	152.855	416.528	59
15 „ 1921	221.915	68.700	168.306	403.528	58
8 „ 1921	275.816	138.700	130.229	400.91	57
6 Sept. 1920	91.185	—	322.346	430.524	59
6 Sept. 1919	122.819	50.000	220.151	422.589	60
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	75

1) Op de basis van 1/5 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	29 Augustus 1921	5 September 1921
Aan schatkistpromessen..	f 409.650.000,—	f 425.820.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 69.700.000,—	„ 72.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 221.991.000,—	„ 225.137.000,—
Aan zilverbons	„ 38.302.314,75	„ 39.767.920,75

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
27 Aug. 1921.....	227.500		303.500	157.500
20 „ 1921.....	227.250		304.000	147.000
13 „ 1921.....	228.000		306.500	144.500
16 Juli 1921.....	213.158	18.028	308.581	117.123
9 „ 1921.....	215.792	17.533	311.552	117.341
2 „ 1921.....	221.362	16.935	307.461	118.466
25 Juni 1921.....	226.457	16.340	310.892	121.852
28 Aug. 1920.....	210.497	6.534	347.509	206.095
30 Aug. 1919.....	155.375	2.885	277.162	110.367
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
27 Aug. 1921		211.000		***	135.300	49
20 „ 1921		207.000		***	137.050	50
13 „ 1921		212.000		***	137.800	51
16 Juli 1921	35.59 1/2	21.657	101.726	22.744	146.483	54
9 „ 1921	36.314	20.416	103.162	26.198	148.007	52
2 „ 1921	34.934	21.222	101.877	24.901	153.562	56
25 Juni 1921	33.413	19.895	105.990	23.507	156.678	56
28 Aug. 1920	29.302	29.063	157.957	19.699	106.439	39
30 Aug. 1919	12.083	18.783	183.649	22.711	80.968	41
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 1/5 metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeschb. schulden	Disconto's	Dis. rekening ¹⁾
25 Juni 1921 ..	1.113	1.889	1.430	2.074	237
18 „ 1921 ..	1.112	1.990	872	2.076	299
11 „ 1921 ..	1.112	2.067	872	2.069	291
4 „ 1921 ..	1.125	2.159	927	2.074	262
23 April 1921 ..	1.129	2.126	928	2.081	392
16 „ 1921 ..	1.127	2.235	885	2.059	399
26 Juni 1920 ..	1.072	1.900	1.111	1.666	356
5 Juli 1919 ..	933	1.565	953	1.516	405
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
31 Aug. 1921	128.409	126.890	319.254	28.500	282.782
24 „ 1921	128.403	125.965	320.362	28.500	283.888
17 „ 1921	128.407	126.235	323.241	28.500	287.071
10 „ 1921	128.381	127.564	327.133	28.500	290.827
3 „ 1921	128.382	128.699	329.220	28.500	293.038
27 Juli 1921	128.370	123.283	325.214	28.500	288.736
1 Sept. 1920	123.082	126.533	355.186	28.500	325.064
3 Sept. 1919	88.252	80.798	330.787	28.500	314.725
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-reserve	Dekking-perc. ¹⁾
31 Aug. '21	55.102	79.800	17.801	122.976	19.970	14,60
24 „ '21	52.415	78.659	17.706	116.186	20.888	15,55
17 „ '21	57.740	79.525	17.285	122.547	20.622	14,75
10 „ '21	50.115	81.107	18.259	114.197	19.266	14,55
3 „ '21	47.597	77.281	16.318	108.710	18.133	14,50
27 Juli '21	43.188	78.001	15.374	106.436	18.557	15,20
1 Sept. '20	57.408	75.467	16.433	113.340	14.999	11,66
3 Sept. '19	37.491	81.537	24.516	102.314	25.904	20,42
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-perc. ¹⁾
31 Aug. '21	1.040.556	1.023.708	3.044.888	80.072.721	5
23 „ '21	1.108.107	1.091.543	3.644.332	77.190.575	6
15 „ '21	1.108.173	1.091.551	3.452.186	77.396.140	6
4 „ '21	1.106.010	1.091.554	3.900.631	77.654.680	7
28 Juli '21	1.105.815	1.091.557	5.397.594	77.890.858	9
21 „ '21	1.105.645	1.091.556	6.344.943	74.997.125	10
31 Aug. '20	1.098.675	1.091.668	18.686.476	58.018.467	34
31 Aug. '19	1.122.771	1.103.252	8.565.350	28.492.316	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
			Totaal uitgezette	In kas bij de Reichsbank
31 Aug. 1921	1.002.497	13.649.599	***	***
23 „ 1921	1.031.609	9.639.476	11.536.400	3.558.900
15 „ 1921	1.003.939	12.884.299	11.613.300	3.373.800
4 „ 1921	1.096.443	9.311.940	12.223.000	3.825.400
28 Juli 1921	1.135.529	15.824.156	13.802.200	5.323.700
21 „ 1921	1.470.787	9.928.184	14.673.700	6.273.000
31 Aug. 1920	46.379.155	15.771.766	32.028.500	18.641.600
31 Aug. 1919	31.246.515	10.885.265	20.348.900	8.541.500
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Build.gew. voorsch. a/d. Staat
1 Spt. '21	5.522.383	1.948.367	276.831	627.337	25.300.000
25 Aug. '21	5.522.132	1.948.367	276.752	626.563	24.900.000
18 „ '21	5.521.869	1.948.367	276.193	624.082	24.900.000
11 „ '21	5.521.597	1.948.367	275.948	623.876	25.000.000
2 Spt. '20	5.590.670	1.978.278	254.527	688.870	26.300.000
4 Spt. '19	5.572.540	1.978.278	295.766	888.572	23.850.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	2.524.996	71.326	2.151.807	37.024.735	2.795.463	40.733
2.458.114	71.602	2.153.752	36.783.000	2.687.141	61.822	
2.442.623	71.798	2.169.065	36.983.253	2.661.754	44.329	
2.513.100	72.725	2.180.895	37.225.800	2.641.845	39.415	
2.167.712	486.924	1.925.826	38.333.160	3.041.163	64.892	
1.070.470	707.230	1.248.527	35.456.177	2.857.406	19.635	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Crt. part.
1 Spt. '21	322.146	84.653	480.000	798.732	6.216.234	437.776
25 Aug. '21	322.823	84.653	480.000	771.012	6.152.046	578.982
18 „ '21	324.505	84.653	480.000	770.991	6.173.134	374.349
11 „ '21	321.509	84.653	480.000	760.666	6.190.687	341.944
2 Spt. '20	358.069	84.653	480.000	693.770	5.603.999	1.378.971

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenland.		
10 Aug. '21	2.575.901	1.744.140	—	144.947	2.520.744
3 „ '21	2.552.813	1.714.211	—	151.030	2.536.673
27 Juli '21	2.531.231	1.721.825	—	154.065	2.537.517
20 „ '21	2.508.298	1.735.845	—	151.068	2.564.613
13 Aug. '20	1.977.358	1.296.270	111.531	155.527	3.169.181
15 Aug. '19	2.082.587	1.240.730	—	69.136	2.540.904

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekking-perc. ¹⁾	Percent. Goud-dekking circul. ²⁾
10 Aug. '21	1.571.637	1.662.472	102.600	65,0	84,9
3 „ '21	1.647.579	1.705.066	102.372	63,7	83,1
27 Juli '21	1.669.920	1.695.274	102.263	63,4	82,4
20 „ '21	1.710.056	1.693.019	102.222	62,5	80,6
13 Aug. '20	2.909.624	2.490.605	96.551	43,9	48,6
15 Aug. '19	2.117.714	2.616.704	84.400	47,3	48,8

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeeschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. ²⁾ Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
3 Aug. '21	813	11.672.582	1.218.537	13.202.236	2.897.136
27 Juli '21	814	11.661.814	1.237.555	13.002.814	2.905.293
20 „ '21	814	11.677.590	1.227.247	13.059.045	2.905.378
13 „ '21	816	11.737.598	1.247.211	13.266.870	2.903.087
6 Aug. '20	815	16.813.847	1.374.806	14.096.697	2.721.624
8 Aug. '19	770	14.768.088	1.353.345	13.178.822	1.882.694

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 5 September 1921.

Bij een beschouwing van de effectenbeurzen der wereld kan het niet anders, of de aandacht wordt in de allereerste plaats steeds weder naar onze Oosterburen getrokken. Terwijl er op de beurzen van het Continent en van Wallstreet vrijwel geen omzetten te registreeren zijn, terwijl op deze markten eerder een onaangename tendens overheerschend kan worden genoemd, moet te Berlijn, te Frankfurt, te Hamburg, enz. een levendigheid worden geconstateerd, die buiten alle verhoudingen gaat. Tijdelijke sluiting van de beurzen op enkele dagen, limiteering van orders zijn alle tot nu toe hulpmiddelen gebleken, waarvan de kracht zeer problematiek gebleven is. En het teekenende moet wel worden genoemd de omstandigheid, dat er van eenige reactie in ook slechts weinig betekenende mate geen sprake is. Er heerscht aan de Duitsche beurzen een nerveuze kooplust, die alleen te verklaren is uit de pessimistische verwachtingen, die men ten aanzien van de toekomst koestert. Met de grootste moeite, met gebruikmaking van den goudvoorraad van de Reichsbank ten bedrage van 68 millioen is de eerste betaling van 1 milliard geschied, welke echter in haar gevolgen een nieuwe fase van inflatie te voorschijn heeft geroepen, met de begeleidende verschijnselen van opvoering van loonen en prijzen. Zooals niet anders te verwachten was, heeft deze gebeurtenis een spanning op de arbeidsmarkt veroorzaakt; zonder wrijvingen worden dergelijke conflicten nu eenmaal nooit uit den weg geruimd. En hierbij kwam nog de politieke moord op den afgevaardigde Erzberger, die het smeulende vuur van partijtwisten extra fel heeft doen oplaaieren. De straffe houding van de Regeering en de met haar verbonden partijen hebben een felle uitbarsting op het oogenblik nog verhoed, doch ieder voelt, dat de bodem onder de voeten weer uiterst warm is geworden.

Onder deze omstandigheid wordt de naaste toekomst niet met groot vertrouwen tegemoet gezien. De daling van de Mark in het buitenland, of liever de stijging van vreemde deviezen in Duitschland is een bewijs voor den gedepremerden toestand, waarin men zich bevindt. Langzamerhand begint zich in Duitschland hetzelfde af te spelen, wat men reeds gedurende maanden en maanden in Oostenrijk kan aanschouwen: een ongebreidelde reactie van het eigen betaalmiddel, een evenredige verheffing van de buitenlandse deviezen en, in direct verband hiermede een hausse op de effectenbeurs, die nog in de hand wordt gewerkt door de zucht van zeer uitgebreide kringen der bevolking, hun inkomsten door speculatie te vergrootten. Het gevaar van een plotselingen ommekeer ziet men hier eenvoudig niet meer; indien men nog eenige overweging van gezond verstand laat gelden (doch in de meeste gevallen is het niet anders dan blinde spelwoede), dan is het deze, dat per saldo de „Papierwirtschaft" nog veel grotere verhoudingen zal moeten aannemen, waardoor de waarde, in Markten uitgedrukt, van de verschillende fondsen automatisch zal moeten stijgen.

Het zou geen zin hebben, hier enkele fondsen in het bijzonder naar voren te doen treden; alleen willen wij registreeren, dat bankaandeelen over het algemeen aangeboden waren in verband met de vrees die men koestert, dat de bankinstellingen het werk niet meer aan kunnen en zodoende een deel van hun debiet naar de bankiers zullen zien overgaan.

Een scherpe tegenstelling met dezen algemeenen toestand in Duitschland, waar de Reichsbank een gedeelte van haren goudvoorraad heeft moeten afstaan, vormen de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Volgens een memorandum van den Minister van Financiën in de Unie bedroeg op 1 Augustus de voorraad gemunt en ongemunt goud \$ 3.288.608.408, hetgeen in vergelijking met den eersten Juli een toename van \$ 65.256.764 beteekent. Waar de Amerikaanse goud-productie op het oogenblik circa 4 millioen dollar bedraagt, is de import dus groter dan 60 millioen dollar in één maand geweest. De tegenwoordige goudvoorraad van het land is groter dan ooit tevoren en is sinds Augustus 1914 met niet minder dan 74 pCt. toegenomen. Volgens de jongste becijfering van de Munt der Vereenigde Staten bevinden de laatste zich in het bezit van circa 41 pCt. van den ganschen wereldvoorraad.

Niettegenstaande deze buitengewoon gunstige monetaire toestand is de tendens op de beurs te Wallstreet geenszins geamieerd te noemen. Europa is weliswaar de schuldenaar van de Unie en betaalt, blijkens bovengenoemde cijfers, die schulden wel gedeeltelijk af, doch nieuwe worden bijna niet meer gemaakt, d.w.z. dat de export zoo goed als stil ligt. Dit is natuurlijk een zeer onaangenaam verschijnsel en het

verklaart volkomen de vrijwel voortdurend lusteloze houding van de beurs. Verschillende middelen worden aan de hand gedaan, doch in verband met den uitermate verwarden toestand op het Europeesch continent („den nieuwen Balkan", zooals men in de Unie met voorliefde placht te zeggen) zal het nog wel eenigen tijd moeten duren, alvorens één dezer middelen toegepast zal kunnen worden.

Te Londen is de markt vrijwel onveranderd gebleven. Petroleumwaarden bleven eerder iets beter van toon, doch de omzetten waren bijna nihil. Hetzelfde is van Parijs te zeggen.

Te onzent daarentegen hebben zich wel enkele opvallende momenten voorgedaan. Niet op de Staatsfondsenmarkt, waar de tendens meerendeels vast is gebleven en waar men doorgaat goede belangstelling voor de inheemsche soorten te betoónen. Ook de afdeling voor beleggingswaarden heeft tot nu toe een opgaande tendens getoond, zoodat de obligaties der jongste 7 pCt. en 7½ pCt.-emissies alle aanmerkelijk boven pari genoteerd kunnen worden.

		29 Aug.	1 Sept.	5 Sept.	Rijzing of daling.
5	0/0 Ned. W. Sch.	1918	91 ⁷ / ₁₆	92 ⁷ / ₁₆	92 ¹⁵ / ₁₆ + 1 ³ / ₈
4 ¹ / ₂	0/0 „ „ „	1916	91 ¹ / ₄	91 ¹ / ₄	91 ¹ / ₄
4	0/0 „ „ „	1916	83 ¹¹ / ₁₆	83 ¹⁵ / ₁₆	83 ³ / ₄ + 1 ¹ / ₁₆
3 ¹ / ₂	0/0 „ „ „		73 ⁷ / ₈	74 ¹ / ₄	74 ³ / ₄ + 2 ¹ / ₈
3	0/0 „ „ „		62 ¹ / ₂	62 ³ / ₈	62 ⁷ / ₈ + 1 ¹ / ₈
2 ¹ / ₂	0/0 Cert. N. W. S.		52 ¹ / ₄	52 ¹ / ₂	52 ⁵ / ₈ + 1 ¹ / ₈
5	0/0 Oost-Indië 1915		91 ¹ / ₄	92 ¹ / ₂	93 + 1 ³ / ₄
6	0/0 „ „ „		96 ⁷ / ₁₆	96 ¹ / ₂	96 ¹⁵ / ₁₆ + 1 ¹ / ₂
4	0/0 Oostenr Kronrente		2 ¹ / ₄	2 ¹ / ₈	2 ¹ / ₁₆ - 1 ¹ / ₁₆
5	0/0 Rusland 1906		9	8 ¹⁵ / ₁₆	8 ¹ / ₂ - 1 ¹ / ₂
4	0/0 Rusl. bij Hope & Co.		8 ⁹ / ₁₆	8 ¹⁵ / ₁₆	8 ³ / ₈ + 1 ¹ / ₁₆
4 ¹ / ₂	0/0 China Goud 1898		69	68 ⁷ / ₈	68 - 1
4	0/0 Japan 1899		58 ¹ / ₈	58 ¹ / ₈	64 ¹ / ₄ + 6 ¹ / ₈
4	0/0 Argentinië Buitenl.		58 ³ / ₄	57 ³ / ₄	57 ³ / ₄ - 1
5	0/0 Brazilië 1895		56 ¹ / ₄	56 ¹ / ₄	56 ¹ / ₄
7	0/0 Staatspoor		104 ¹ / ₄	104 ⁷ / ₁₆	104 ¹¹ / ₁₆ + 7 ¹ / ₁₆
7	0/0 Amsterdam		103	103	103 ¹ / ₂ + 1 ¹ / ₂

Op de aandelenmarkt heeft de belangstelling zich echter weer plotseling op de Scheepvaartmarkt geconcentreerd. De aanleiding hiertoe moet gevonden worden in het bericht, dat de heer Wilmink ontslag zal nemen als directeur van de Koninklijke Hollandsche Lloyd. Dit was het sein voor zeer omvangrijke verkoopen, waarbij de contramine ook wel medehielp om het fonds aanmerkelijk lager te doen verhandelen, doch waarbij de hoofdstoot toch van het publiek uitging. Het vertrouwen is thans klaarblijkelijk geheel en al geschokt, te meer, waar de vrachtenmarkt nog geenerlei uitzicht op verbetering opent. Men heeft daarenboven in den laatsten tijd zooveel verliezen geleden in papieren, die men als prima beleggingen beschouwde, dat men bij het minste gerucht er de voorkeur aan geeft, het resterende bezit te realiseeren, hetgeen natuurlijk slechts tegen uitermate onereuze prijzen kan geschieden.

		29 Aug.	1 Sept.	5 Sept.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	212	215 ¹ / ₂	215	+ 3	
„ „ „ „ gem.eig.	203	203	200	- 3	
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	95	95	95		
Hollandsche Stoomboot-Mij.	86 ¹ / ₂	86 ¹ / ₂	75	- 11 ¹ / ₂	
Java-China-Japan-Lijn	138 ¹ / ₂	138 ¹ / ₂	138	- 1/2	
Kon. Hollandsche Lloyd	66	65	57 ¹ / ₂	- 8 ¹ / ₂	
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	115	112	109	- 6	
Koninkl. Paketvaart Mij.	116 ¹ / ₂	117 ¹ / ₂	117	+ 1 ¹ / ₂	
Maatschappij Zeevaart	94	92	92	- 2	
Nederl. Scheepvaart-Unie	122 ¹ / ₂	121 ¹ / ₈	120 ¹ / ₂	- 2	
Nievelt Goudriaan	216	213	213	- 3	
Rotterdamsche Lloyd	151 ³ / ₄	149 ³ / ₄	148	- 3 ³ / ₄	
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg"	91	91	91		
„ „ „Nederland"	180	175 ¹ / ₄	177	- 3	
„ „ „Noordzee"	41	40 ¹ / ₂	41 ³ / ₈	+ 3 ¹ / ₈	
„ „ „Oostzee"	95	95	95		

Ook de markt voor Handels-vennootschappen was zeer sterk onder den indruk. Na een aanvankelijke opleving voor aandelen Compania Mercantil Argentina hebben deze een nieuw laagte-record behaald. Tegelijkertijd moesten aandelen van Nierop een gedeelte van hun toch reeds laag niveau prijs geven.

Daarentegen was de markt voor Suikerwaarden vrij vast gestemd. Tegen het einde der berichtperiode brak ook hier een meerwaartsche richting zich baan, doch dit moet alleen worden toegeschreven aan den invloed van de overige markt-afdeelingen. De situatie op de suikermarkt zelve schijnt zich zoo langzamerhand te hebben geconsolideerd. Men ziet dan ook geen wilde bewegingen meer, noch in de

ééne, noch in de andere richting, de markt behoudt haar kalm en onbewogen voorkomen.

De Petroleum-markt echter was in de achter ons liggende dagen weder het middelpunt der belangstelling. Ondanks de ongunstige berichten omtrent de wereld-positie van het artikel, ondanks den verder gaanden strijd tusschen de beide geweldige organisaties, ondanks de mededeelingen van het intrekken van orders en het stopzetten van een deel der productie in Indië door de Koninklijke Petroleum Maatschappij, ondanks ook den eenigszins reagerenden dollarkoers heeft zich weder een golf van optimisme op de petroleum-afdeeling geopenbaard, welke echter voornamelijk is ingeleid door de vrij groote aankopen ter Amsterdamsche beurze van één bepaalde firma. Toen deze dan ook haar aankopen op den laatsten beursdag niet voortzette, daalde de belangstelling eenigermate, zonder nochtans een groote reactie te veroorzaken. In verhouding tot de geheele markt hebben petroleumwaarden dan ook een stevigen indruk gemaakt.

Veel animo bestond voor Thee-aandeelen in verband met de betere prijzen, die het artikel kan bedingen. Rubber bleef prijshoudend, eerder aan den vasten kant, zonder veel handel. Tabakken met weinig variatie, doch vast.

	29 Aug.	1 Sept.	5 Sept.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	166	165	165	- 1
Koloniale Bank	134 ³ / ₈	136 ¹ / ₄	137 ¹ / ₄	+ 2 ³ / ₈
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	158 ¹ / ₂	160 ¹ / ₂	161 ¹ / ₂	+ 3
Rotterd. Bankvereniging	110 ¹ / ₂	110	110 ¹ / ₂	- 1/4
Amst. Superfosfaatfabriek	107	106	107	
Van Berkel's Patent	91	89	91	
Insulide Oliefabriek	29 ³ / ₄	28 ¹ / ₄	27 ³ / ₄	- 2
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	93	92 ³ / ₈	94	+ 1
Hollandia Melkproducten	195	194	190 ¹ / ₄	- 4 ³ / ₄
Philips' Gloeilampfabriek	264 ³ / ₄	249 ³ / ₄	255	- 9 ³ / ₄
R. S. Stokvis & Zonen	578	578	578	
Vereenigde Blikfabrieken	89	89	88	- 1
Compania Mercantil Argent.	100 ¹ / ₂	101 ¹ / ₈	97	- 3 ¹ / ₂
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	156 ¹ / ₂	158 ³ / ₄	159	+ 2 ¹ / ₂
Handelsver. Amsterdam	896 ¹ / ₄	403	402 ¹ / ₄	+ 6
Holl. Transatl. Handelsver.	36	36	36	
Linde Teves & Stokvis	93 ¹ / ₂	92 ¹ / ₂	92	- 1 ¹ / ₂
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	25 ³ / ₈	25	23	- 2 ³ / ₈
Tels & Co's Handel-Mij.	45 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂	49 ¹ / ₂	+ 4
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	149 ³ / ₄	153 ¹ / ₄	155 ³ / ₈	+ 5 ³ / ₈
Kon. Petroleum-Mij.	441 ¹ / ₂	456	461 ¹ / ₂	+ 20
Orion Petroleum-Mij.				
Afgest. Aand.	42	41	41	- 1
Steaua Romana Petroleum				
Mij. ... Afgest. Aand.	52 ⁷ / ₈	52	52	- 7/8
Amsterdam-Rubber-Mij.	91 ¹ / ₄	90 ¹ / ₄	94	+ 2 ¹ / ₄
Nederl.-Rubber-Mij.	48	46 ¹ / ₄	48	
Oost-Java-Rubber-Mij.	138 ³ / ₄	138 ³ / ₄	149	+ 10 ¹ / ₄
Deli-Batavia	360	358	361 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Deli-Maatschappij	332	332	332	
Medan-Tabak-Maatschappij	320	315	318	- 2
Senembah-Maatschappij	425	418	427	+ 2

De Amerikaanse markt bleef uitermate stil, vooral in verband met twee vacantiedagen te New York.

	29 Aug.	1 Sept.	5 Sept.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	155 ¹ / ₁₆	155 ¹ / ₁₆	157 ¹ / ₂	+ 2 ⁷ / ₁₆
Anaconda Copper	84 ¹ / ₁₆	84 ¹ / ₁₆	88	+ 3 ¹⁵ / ₁₆
Un. States Steel Corp.	93 ¹ / ₂	93 ¹ / ₂	96	+ 2 ¹ / ₂
Atchison Topeka	107 ¹ / ₈	107 ¹ / ₄	107 ¹ / ₄	+ 1/8
Southern Pacific	96 ¹ / ₂	97	97 ¹ / ₂	+ 1
Union Pacific	150 ¹ / ₈	150 ¹ / ₁₆	151	+ 7/8
Int. Merc. Marine orig. Com.	11 ¹ / ₂	12 ⁷ / ₁₆	13	+ 1 ¹ / ₂
" " " " „ prefs.	49 ¹ / ₈	52 ³ / ₈	53 ¹ / ₈	+ 4

De geldmarkt is als gevolg van de vrij omvangrijke verkoopen op verschillende gebieden iets ruimer; prolongatie 3 pCt.

GOEDERENHANDEL. GRANEN.

5 September 1921.

De wereldverscheppingen van tarwe waren in de afgelopen week wederom zeer groot en overtroffen nog het reeds hooge voorafgaande weekcijfer. Bijna het geheele kwantum kwam van Noord-Amerika, dat daarmede telkens weder toont, hoezeer Europa voor zijne voedselvoorziening van dat deel der wereld afhankelijk is. Die groote Noord-Amerikaanse verscheppingen en het bewustzijn, dat concurrentie van andere uitvoerlanden nauwelijks te duchten is, hebben er toe meegewerkt, dat, ondanks de blijkbaar zeer groote beschikbare hoeveelheid tarwe, de markt te

Chicago vrijwel de geheele week vast was. Zij sloot op 3 September voor den September-termijn 5¹/₂ dollarcen per 60 lbs. hooger dan een week tevoren. Eenigermate als concurrent van de Vereenigde Staten begint Canada op te treden en de verscheppingen van Canadeesche tarwe zullen binnenkort in vollen gang zijn. Het Canadeesche surplus schijnt weliswaar iets lager te zijn dan de zeer optimistische berichten van dezen zomer deden verwachten, doch het is toch nog van respectabelen omvang. Argentinië laat zich als tarweuitvoerend land nog steeds bijna geheel onbetuigd en de uitvoer was ook in de afgelopen week weder zeer onbeteekenend. Toch bedraagt volgens de officiële schatting het surplus van tarwe in Argentinië nog ruim 1.700.000 ton. Indien deze schatting juist is, wordt het steeds meer onverklaarbaar, dat de Argentijnsche tarweprijzen voortdurend te hoog blijven, tegenover de Noord-Amerikaanse en dus den uitvoer geheel tegenhouden. Zelfs zijn die prijzen gedurende de afgelopen week nog gestegen, zoodat op 3 September te Buenos Aires tarwe 55 centavos en te Rosario 5 à 35 centavos per 100 K.G. duurder was dan een week tevoren. Gedeeltelijk vindt deze vaste stemming hare verklaring in het uitblijven van regen, die voor den te velde staanden oogst noodig is. Men zou echter meenen, dat het ontbreken van export sterker factor was voor prijsdaling dan de droogte voor prijsstijging.

In Europa is over het algemeen de vraag naar broodgraan niet levendig. Volgens het Fransche Ministerie van Landbouw is de oogst daar zoo goed uitgevallen, dat Frankrijk in dit seizoen slechts zeer weinig tarwe zal hebben in te voeren; in Spanje wenscht de regeering zich door export te ontdoen van haar tarwevoorraden; Engeland toont slechts matige belangstelling voor tarwe en de Duitsche kooplust is minder sterk dan hij in dezen zomer dikwijls is geweest. In verschillende Europeesche landen voorziet nu de eigen nieuwe oogst in een deel der behoefte, zoodat men zich daar eenigen tijd kan veroorloven, zijne buitenlandse inkoop te beperken. Van verscheppingen van beteekenis naar Rusland blijkt nog weinig. Slechts is uit enkele landen, waaronder Zweden en Nederland, nog al roge naar Rusland verkocht, doch hoeveelheden, die invloed kunnen uitoefenen op den wereldprijs van broodgraan zijn dat niet.

Voor voedergraan blijft de vraag in verschillende Europeesche landen zeer bevreemdend. In Engeland werd in het begin der week vrij levendig maïs gekocht, ofschoon de laatste dagen de vraag sterk is verminderd. De verscheppingen waren echter deze en de vorige week niet zeer groot en daar in verschillende landen van het vasteland een goede vraag naar maïs bestaat, was hier en daar de stemming zeer vast. In Zuid-Slavie en Hongarije en den Balkan heeft de maïs door droogte geleden, vooral in het eerstgenoemde land en Centraal-Europa ziet zich daardoor meer op aanvoer van overzee aangewezen. Vandaar vraag voor zoowel Noord-Amerikaanse als Argentijnsche maïs, vooral naar Hamburg. Ook te Antwerpen werd de laatste dagen door Centraal-Europeesche landen gekocht, waardoor de markt daar eenigszins verbeterde. Van de vastelandsche markten is Rotterdam op het oogenblik voor La Plata maïs de slechtste markt. Aan alle Europeesche markten bevindt trouwens de prijs voor deze maïs zich nog steeds belangrijk beneden de Argentijnsche pariteit. De zeer groote verscheppingen van Juli en begin Augustus laten zich nog steeds gelden. Ook voor maïs handhaven zich echter, ondanks deze omstandigheid, de prijzen in Argentinië vrijwel onveranderd. Te Chicago toonde in de afgelopen week de maïsprijs evenmin veranderingen van enige beteekenis. Zaken in Noord-Amerikaanse maïs komen zoowel naar Engeland als naar Nederland, Duitschland en andere Centraal-Europeesche landen geregeld tot stand.

Lijnzaad vindt den laatsten tijd over het algemeen minder belangstelling dan eenigen tijd geleden het geval was. De verscheppingen van Argentinië naar Europa zijn in Juni en Juli dan ook zoo groot geweest, dat zich hier en daar in Europa zeker flinke voorraden bevinden.

Nederland. Ook in deze week zijn tarwezaken naar Nederland niet levendig geweest. De consumptie van maïs blijft echter groot en dagelijks werden weder flinke hoeveelheden, vooral Noord-Amerikaanse maïs, hier gekocht. In spoedige posities is het aanbod echter klein en daarvoor wordt een niet onbelangrijke premie betaald. La Plata- en Donau-maïs is in ruime hoeveelheid voorhanden, doch de afzet daarvan houdt geen gelijken tred met den aanvoer, zoodat slechts tot telkens dalende prijzen zaken te doen zijn, terwijl toch de prijs ongeveer f 10,— per last lager is dan voor Noord-Amerikaanse maïs.

In lijnzaad is de omzet gering. Ten gevolge van voldoende voorraden bestaat weinig vraag voor spoedig zaad,

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Lijnzaad Sept.
3 Spt. '21	126 1/2	54 1/2	35 3/8	18,05 ³⁾	9,20 ³⁾	22,75 ³⁾
27 Aug. '21	121,—	54 3/8	34 7/8	17,50 ³⁾	9,25 ³⁾	22,55 ³⁾
3 Spt. '20	226,—	138 1/8	65 3/8	20,— ⁴⁾	9,70	25,60
3 Spt. '19	226,—	167,—	69,—	16,70 ³⁾	9,50 ³⁾	33,70 ³⁾
3 Spt. '18	226,—	155,—	70 1/8	10,95	5,85	26,50
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 3/8 ¹⁾	36 1/8 ¹⁾	9,40 ³⁾	5,38 ³⁾	13,70 ³⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Oct. ⁴⁾ per Februari.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	5 Sept. 1921	29 Aug. 1921	6 Sept. 1920
Tarwe*	18,50	17,75	35,50
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	17,50	17,50	31,—
Mais (La Plata)	212,—	218,—	362,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²⁾	290,—	293,—	445,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ³⁾	14,—	14,—	24,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ⁴⁾	188,50	188,50	245,—
Lijnzaad (La Plata)	475,—	468,—	775,—

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ p. 1000 K.G. ⁴⁾ per 1960 K.G. ⁵⁾ n.o. ⁶⁾ NE 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	27 Aug.-3 Sept. 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. t/daak 1920	27 Aug.-3 Sept. 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. t/daak 1920	1921	1920
Tarwe.....	31.236	915.176	339.513	—	12.845	105.721	935.386	445.234
Rogge.....	1.652	99.438	76.219	—	325	615	99.763	76.734
Boekweit	—	3.603	2.825	—	500	—	4.103	2.825
Mais	35.109	635.714	254.443	—	55.503	45.181	691.217	299.624
Gerst	5.582	167.444	24.688	—	6.974	918	174.418	25.608
Haver	3.395	58.878	21.118	—	3.026	—	61.904	21.118
Lijnzaad	8.026	96.550	27.956	—	72.406	10.434	168.956	38.390
Lijnkoek	1.720	78.709	29.976	—	19.120	1.406	97.829	31.382
Tarwemeel	7.173	41.372	19.575	—	1.070	—	42.442	19.575
Andere meelsoorten	96	26.322	10.158	—	1.263	100	27.585	10.258

terwijl koopers weinig ambitie toonen om voor latere posities hogere prijzen te betalen.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 31 Augustus 1921.

De stijging van prijzen van Amerikaanse katoen, die verleden week begon, heeft zich deze week voortgezet en prijzen zijn van dag tot dag gestegen op voortdurende slechte oogstberichten. Dekkingsaankopen door baissiers, speculatieve steun en orders van Liverpool hebben alle tot deze stijging bijgedragen, die tot nu toe in Liverpool sedert de vorige week Woensdag 1 1/2 d. bedroeg en sedert veertien dagen geleden zelfs 2 d. per lb. De tegenwoordige noteringen zijn ongeveer de hoogste van dit jaar, daar middling in Januari j.l. 10,74 noteerde, welke prijs in Februari tot 6,38 d. daalde, de laagste prijs, dien wij dit jaar hebben gezien. Men meent algemeen, dat prijzen thans een niveau hebben bereikt, dat de schade aan den nieuwen oogst geheel disconteert, vooral ook in verband met het feit, dat van den vorigen oogst nóg ongeveer negen miljoen balen zijn overgebleven, doch is het niet onmogelijk, dat bij de slechte oogstberichten prijzen tijdelijk nog verder zullen stijgen. Niettegenstaande de gunstige oogstberichten van Egyptische katoen, is deze ook 2 d. per lb. gestegen, hoofdzakelijk door de rijzing van de Amerikaanse katoenprijzen.

In Amerikaanse garens zijn de vorige week nog al zaken gedaan. Binnenlandsche fabrikanten, die nog niet geheel gedekt zijn, hebben flink gekocht, voordat de prijzen van garens, die van katoen waren gevolgd. Sedert zijn garenprijzen wel 1 à 2 d. per lb. gestegen, doch voor spinners is het weer slechter geworden, daar deze niet de volle stijging van katoenprijzen op hun garens konden verhalen. Er zijn wel meer zaken gedaan, zoowel in Amerikaanse als Egyptische garens, doch voor spinners zijn deze verre van lucratief. Tegen de verwachting in, is de exporthandel ook niet verbeterd met de hogere prijzen. Indië zoowel als China zijn geheel uit de markt en antwoorden niet op uitgesende offertes. Egyptische garens zijn in de betere kwaliteiten vrijwel onveranderd, maar de gewone en medio kwaliteiten zijn 2 d. duurder, terwijl in garens voor de naaigarenfabrieken heel weinig omgaat.

Het is heel moeilijk om over de doekmarkt iets te zeggen, daar ook deze sterk beïnvloed wordt door de prijzen van ruwe katoen. Prijzen voor manufacturen zijn ook veel vaster en er zijn vrij veel aanvragen voor alle soorten goederen. Tot nu toe worden echter weinig zaken gedaan en het schijnt wel of de meeste fabrikanten zeer om orders verlegen zijn. De overzeesche markten toonen dan ook weinig neiging om de hooge vraagprijzen te betalen en over het algemeen gaat er zeer weinig om, al hoopt men dan ook op een spoedige verbetering.

24 Aug. 31 Aug. Oost. koersen. 24 Aug. 31 Aug.

Liverpoolnoteringen. T.T. op Indië 1/4 1/8 1/4 1/8
F.G.F. Sakellaridis 15,50 17,75 T.T. op Hongkong 2/8 1/4 2/8 1/4
G.F. No. 1 Oomra 5,50 6,75 T.T. op Shanghai. 3/8 1/4 3/7 1/4

Notering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	6 Sept. '21	29 Aug. '21	22 Aug. '21	3 Sept. '20	5 Sept. '19
New York voor Middling ..	20,10 c	16,05 c	13,60 c	31,75 c	29,40 c
New Orleans voor Middling	19,— c	15,25 c	12,50 c	28,75 c	29,— c
Liverpool voor Fy Middling	11,70 d ¹⁾	10,34 d	8,90 d	22,46 d	18,75 d

¹⁾ 2 Sept. '21.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaanse havens. (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '21 tot 2 Sept. '21	Overeenkomstige perioden	
		1919-1920	1918-1919
Ontvangsten Gulf-Havens..	310	147	147
„ Atlant. Havens	137	40	166
Uitvoer naar Gr. Brittannië	59	54	234
„ „ 't Vasteland.	362	112	316
„ „ Japan etc...			
Voorraden in duizendtallen	2 Sept. '21	3 Sept. '20	5 Sept. '19
Amerik. havens.....	1299	718	834
Binnenland.....	944	740	620
New York	150	29	85
New Orleans	398	200	263
Liverpool	1001	929	810

SUIKER.

De stemming op de overzeesche Suikermarkten was in de afgelopen week iets vaster.

Op de Amerikaanse markt kwam er voor disponibile ruwruiker meer vraag opzetten, en werden verschillende partijen Porto-Rico en Philippijnsche suiker op basis 4 1/4 c. duty paid afgedaan. De notering voor Spot Centrifugals bleef onveranderd 4,86 c., terwijl prijzen op de termijnmarkt opliepen tot 2,82 c. voor Oct., 2,61 c. voor Dec., 2,48 c. voor Maart en 2,52 c. voor Mei.

Niettegenstaande de groote, nog op Cuba aanwezige voorraden, is de Regeerings Commissie aldaar niet geneigd beneden het equivalent van 3 1/4 c. c. & f. New York te verkoopen, en kwam dan ook geen transactie in gecontroleerde Cubasuiker tot stand. De laatste statistiek luidt:

	1921	1920	1919
Weekontvangst t. 27 Aug.	26.000	16.172	36.818 tons
Tot. ontv. 1 Dec. '20-27 Aug.	1.121.000	3.454.459	3.653.288 "
Werkende fabrieken	4	4	4
Weekexport tot 27 Aug.	78.000	24.033	122.172 "
Tot. exp. 1 Jan.-27 Aug.	1.864.000	3.413.405	2.784.916 "
Totale voorraad 27 Aug.	1.255.000	327.032	813.072 "

Op Java werd de stemming gunstig beïnvloed door eenige vraag van Britsch-Indië, naar welk afzetgebied gedurende de laatste week het een en ander geplaatst werd. Voor Superieur werd in de tweede hand f 14½ per picol eerste kosten betaald, terwijl bruine suiker No. 16/20 nog tot f 11½ van de producenten te koop is. Voor Muscovados bestond er in den laatsten tijd hoegenaamd geen belangstelling en zijn van dit assortiment nog ruime voorraden in de eerste hand beschikbaar.

Evenals in Londen was ook op de markt hier te lande de stemming kalm bij een beperkten handel. De termijnnoteringen bewogen zich ongeveer op het zelfde peil als de vorige week.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteringen en voorraden.

Data	Rto		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
3 Sept. 1921	1.514.000	12.400	3.019.000	15.300	8 ³ / ₃₂
27 Aug. 1921	1.461.000	12.250	3.070.000	15.200	7 ³ / ₄
20 " 1921	1.454.000	12.325	3.031.000	15.000	7 ¹⁵ / ₁₆
3 Sept. 1920	369.000	7.175	1.982.000	10.300	13 ¹ / ₁₆

Ontvangsten.

Data	Rto		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
3 Sept. 1921....	112.000	898.000	177.000	1.617.000
3 Sept. 1920....	56.000	517.000	268.000	1.895.000

THEE.

(Opgave van den makelaar J. van Eck.)

Bericht van den afloop Theeveiling op 1 September 1921.

Aanbod in veiling bestond uit:

Heden:

*21879, 20/4, 12/2 kn. Java thee
2280 " Sumatra thee
664 " ex voorgaande veiling

Totaal.. 24823, 20/4, 12/2 kn. thee.

*ex de 120 kn. thee terug genomen.

2 September 1920:

23553, 50/4, 86/16 kn. Java thee
1204 " Sumatra thee
1670 " ex voorgaande veiling

Totaal.. 26427, 50/4, 86/16 kn. thee

Aanbod 1 Januari j.l. tot heden: idem 1920 idem 1919

11 veilingen 9 veilingen 9 veilingen

Java thee 201557 kn. 149718 kn. 101170 kn.

Sumatra thee 10027 " 10729 " 1267 "

Totaal 211584 kn. 100447 kn. 102437 kn.

De stemming was zeer vast, het verloop vrij vlug, doch op het eind der veiling trad eenige vermoeidheid in en werd het verloop trager.

Voor alle soorten en sorteeringen was een zeer goede vraag, uitgezonderd voor Witpunt. Mooi spierig blad bedong veelal flink boven taxatie en vele werden 8 tot 15 cts. daarboven betaald. Goede midden-kwaliteiten en ordinair bedongen gemiddeld 6 à 7 cts. boven taxatie, terwijl de taxatie voor die soorten reeds 2 à 3 cts. boven afloop vorige veiling was opgemaakt.

Prima mooi geelpuntig gruis had een zeer goede vraag en bedong zeer hoge prijzen, enkele haalden 15 à 20 cts. boven taxatie.

De taxatie voor midden-kwaliteit, ordinair en klein gruis was reeds 2 à 3 cts. hooger dan afloop vorige veiling, doch deze theeen brachten nog gemiddeld 4 tot 6 cts. meer op.

Volgende veiling zal plaats hebben op Donderdag 22 September e.k., aanbod circa 18000 kn. thee.

Amsterdam, 1 September 1921.

RUBBER.

Gedurende de afgelopen week was de rubbermarkt iets vaster gestemd en er was iets meer kooplust van de zijde der fabrikanten. Men is echter nog niet geneigd hogere prijzen te betalen en aangezien verschillende eigenaars er nog niet toe zijn overgegaan tot marktprijzen af te geven, blijven de zaken nog altijd zeer beperkt.

De noteringen zijn: einde voorafgaande week:

Prima Crêpe loco	48 c.		45 c.
" " Oct./Dec.	48 ¹ / ₂ "		46 ¹ / ₂ "
" " Jan./Maart 1922	51 "		— "
Smoked Sheets loco	47 "		44 "
" " Oct./Dec.	47 ¹ / ₂ "		45 ¹ / ₂ "
" " Jan./Maart 1922	50 "		— "

5 September 1921.

COPRA.

Voor stoomende partijen bleef de geheele week goede belangstelling bestaan, maar de vraag voor late aflading is zeer gering.

De noteringen zijn:

Java f.m.s. stoomend	f 42,25
" " Augustus/October-aflading ..	" 40,75
" " September/November ..	" 40,25
" " October/December ..	" 39,75

alles naar Holland/Hamburg/Bremen.

5 September 1921.

METALEN.

IJZER EN STAAL.

Maandoverzicht, 25 Augustus 1921.

Duitschland. In aansluiting aan ons vorig maandbericht is er nog in het geheel geen reden om reeds optimistisch omtrent de verdere ontwikkeling der ijzermarkt te zijn. Wel werd een vermeerdering van aankoop geconstateerd, doch wij zijn van meening dat deze aankopen voor het grootste gedeelte hun oorsprong vinden in speculatieve bedoelingen. In Duitschland vreest men algemeen weder een verhooging der prijzen welke noodzakelijk zal worden door de hooge bedragen, welke Duitschlands rechters als hun schadevergoeding hebben vastgesteld. Het aantal afgesloten zaken met het buitenland was matig, doch leek het in het begin van deze maand alsof de zaken speciaal met Holland door het zinken van den markenkoers weder zouden opleven. Engeland fungeerde in versterkte mate als kooper van half-producten, de handel naar Oostenrijk en de Donaulanden is nog zeer lusteloos. Vele aanvragen van Overzeesche landen kwamen aan de markt, doch slechts zelden voerde dit tot definitieven verkoop. Het aantal verkoopen staat dus niet in verhouding tot het aantal aanvragen, doch is de schuld hierin te zoeken bij de aanvragers zelf, welke regeeringen hoe langer hoe meer overgingen tot beschermende invoerrechten. De ontwikkeling van de loonbeweging welke op het oogenblik weder schijnt te zullen inzetten, is nog niet te overzien. Door de vele aanvragen, doch hoofdzakelijk wel door het feit dat de voornaamste walswerken voor 2—3 maanden met werk zijn bezet, liepen de prijzen naar boven, hetgeen natuurlijk weder zijn gevolgen had op de schrotmarkt. Duidelijk was eene verbetering merkbaar bij stafijzer, strippen en bandijzer, platen, buizen en walsdraad.

België. Het eindigen der Engelsche staking in de kolenmijnen, bracht, zooals te verwachten was, voor België geen verbetering in den toestand. Integendeel werd opgemerkt, dat de Engelsche prijzen naar beneden gaan, en de verkoopprijzen in Engeland hoe langer hoe meer die hoogte bereiken, waarop de Belgische producent met zijn zelfkosten staat. Hoewel de Belgen zeer goed zien, dat alleen vermindering van arbeidsloonen leiden kan tot opleving der ijzerindustrie in dat land, zoo schijnen voorloopig de Belgische arbeiders hunne eischen niet te willen verminderen. Gevolg is natuurlijk een scherpe concurrentie van Duitschland en Frankrijk, en slechts een gering percentage der bestaande hoogovens is nog aan het werk. De staat is in zekeren zin de ijzerindustrie te hulp gekomen door het verlagen der spoorwegvrachten voor ijzer en aanverwante artikelen. De regeering schijnt eveneens eenige belangrijke opdrachten voor de Belgische werken te willen reserveeren.

Frankrijk. Ook de export der Fransche walswerken schijnt in gevaar te zijn. De regeering, in dit land tenminste, is van plan de Duitsche koks tegen eenen prijs aan de walswerken te leveren, welke hun verloorloof, het product tegen denzelfden prijs te verkoopen, als tegen welken de Duitsche koks aan de grens worden geleverd.

Ook hier, evenals in België, heeft de regeering de vrachten voor ijzer, enz. verlaagd, en zelfs een vermindering van 25 pCt. voor exportzendingen toegestaan. Hiermede ging gepaard een verhooging der invoertarieven. De uitvoer uit Frankrijk is wel eenigszins toegenomen, de vraag naar ruwijzer was in het algemeen klein, de handel in ijzeren balken was ook flauw, evenals in rails, staafijzer en platen. Groote onderlinge concurrentie heerschte op de draadmarkt, waarvan de prijs tot onder de zelfkosten ging.

Engeland. Nog steeds werden de goede verwachtingen welke men had van het eindigen der kolenstaking niet vervuld. De verwachte prijsdaling kwam niet en het buitenlandsche product bleef veel en veel goedkooper dan het binnenlandsche. De export uit Frankrijk en Duitschland is nog buitengewoon groot en is nog niet te overzien hoeveel tijd zal verstrijken, voor Engeland weder met concurrerende prijzen aan de markt komt.

Amerika. In dit land waren in tegenstelling met de vorige maand de vooruitzichten iets gunstiger. Van de enorme voorraden werd hier en daar nog wel iets verkocht, en werd meer overgegaan tot het aankopen van ijzer en staal, speciaal voor de scheepsindustrie. Ruwijzer werd meer gevraagd, en uit Chicago en uit New York werden wel de meeste van de aanvragen gemeld. De verkoopen zijn, hoewel niet groot, toch meer regelmatig geworden, zoodat de prijzen voor staafijzer dan ook vast zijn. Men gelooft, te oordeelen naar de verschillende berichten in Amerika werkelijk, dat het culminatiepunt voor de meeste artikelen der ijzermarkt is bereikt, en is dan ook de stemming veel hoopvoller, hetgeen spoedig zijn uitwerking vond in een verhooging der scrap prijzen. Het aantal aankopen op de buizenmarkt is vrij groot, zoo ook bij betonijzer, draad en spijkers. Ook in Amerika denkt men erover de spoorwegvrachten voor ijzer- en staalproducten te verlagen.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
5 Sept. 1921..	nom.	69.-/-	159.7/6	23.5/-	24.12/6
29 Aug. 1921..	nom.	67.17/6	153.7/6	23.7/6	24.15/-
7 Sept. 1920..	nom.	95.2/6	264.15/-	35.10/-	38.5/-
8 Sept. 1919..	nom.	100.10/-	282.15/-	25.2/6	40.5/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 29 Augustus tot 5 September 1921.

In de afgelopen week werd de ertsvracht van Rotterdam naar de Ruhrhavens met 40 tot 50 cents per last bij

1/4 lostijd genoteerd. Op eenige dagen der week werden schepen in daghuur aangenomen en bedroeg deze 3 à 23/4 cents per ton. Het sleeploon bedroeg in het begin der week 60 cents per last, de laatste dagen der week daalde dit tot 55 cents.

De verladingen van exportkolen bleven gering en bleef de vracht onveranderd genoteerd met 40 cents per ton met vrij sleepen Ruhrhavens/Rotterdam.

Scheepsruimte naar Mannheim werd weder tegen een vaste vracht van Mk. 18,— aangenomen.

De waterstand op den Rijn bleef gunstig; Cauber Pegel noteerde einde der week ca. 134 cM.

SCHEEPVAART.
GRAAN.

Data	Petro- grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
29 Aug.-3 Sept. '21	—	—	4/7 1/2	4/7 1/2	30/-	30/-
22-27 Aug. 1921	—	—	5/6	—	—	38/9
30 Aug.-4 Sept. '20	—	—	11/-	11/-	95/-	95/-
1-6 Sept. 1919	—	—	f 90,- ¹⁾	8/6 ²⁾	175/-	65/- ²⁾
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
29 A.-3 Sept. '21	7/6	14/3	13/6	14/-	6/9	9/6
22-27 Aug. 1921	—	15/-	14/-	14/-	6/7	14/6
30 A.-4 Sept. '20	—	—	28/6	—	—	—
1-6 Sept. 1919	25/6 ²⁾	51/-	47/6	40/-	f 10,-	Kr. 30-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chill West Europa (salpeter)
29 Aug.-3 Sept. 1921..	30/-	—	60/-	—
22-27 Aug. 1921..	30/-	—	—	—
30 Aug.-4 Sept. 1920..	67/6	120/-	—	95/-
1-6 Sept. 1919..	125/-	215/-	—	—
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

ADVERTENTIËN.

Groeneveld, van der Poll & Co.

Telegramadres
„GROENPOL”

Electrotechnische Fabriek
AMSTERDAM
de Ruyterkade 41-42

Telefoon
N 2078 N 9078
N 9482

Complete installatiën voor
Electrische verlichting en Krachtoverbrenging

ALLEENVERTEGENWOORDIGERS DER

ALLMÄNNA SVENSKA ELEKTRISKA Akt. Bol.
te VÄSTERÅS (Zweden)

Generatoren, Dynamo's en Motoren voor gelijk-, wissel- en draaistroom
Transformatoren en toestellen

Nederlandsch-Indische Escompto Maatschappij.

Opgericht in 1857.

Kapitaal f 50.000.000,—, waarvan geplaatst en volgestort f 47.000.000,—. Reservefonds f 11.000.000,—.

HOOFDKANTOOR: BATAVIA.

AGENTSCHAPPEN te: Soerabaia, Soerabaia-Simpang, Semarang,
Weltevreden, Padang, Bandoeng, Cheribon, Macassar, Djokdja,
Medan, Tegal, Palembang.

AMSTERDAM,
Keizersgracht 573/5.

's-GRAVENHAGE,
Prins Hendrikplein 14.

BANKZAKEN IN HET ALGEMEEN. — SAFE DEPOSIT.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

PASSAGIERS-, VRACHT- EN
POSTDIENSTEN

NAAR

ZUID-AMERIKA
CUBA EN MEXICO

EN

NOORD-AMERIKA

Gebroeders Merens HAARLEM

FABRIKANTEN VAN
TECHNISCHE
CAOUTCHOUC,
ASBEST-
EN EBONIET-
ARTIKELEN

Telefoon 103

Telegr. adr: Gombfabriek, Haarlem

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20-22 AMSTERDAM

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4½ PCT.

GELDEN, OP DEZEN TERMIJN GESTORT, ZIJN NA AFLOOP
VAN HET JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STIL-
ZWIJGEND VOOR GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER
HALF JAAR OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

Practisch Effectenboek

ter vereenvoudiging van administratie en
ten gebruike voor de vermogensbelasting

Prijs f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO,
HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PEKALON-
GAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA,
TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 55.000.000,—

Reserven f 47.750.000,—